

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Additio IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

ADDITIO QVARTA.

SEQUENTIA QVÆDAM CAPITVLA EX sanctorum patrum decretis & Imperatorum edictis colligere curavimus, atque inter nostra capitula lege firmissima tenenda generali consultu Erchembaldo Cancellario nostro inferere iussimus.

1. **E**X sacrarum institutione legum, libro xii. capitulo x.
2. Ex eodem libro, titulationis tertie capitulo xv.
3. In libro vii. triperita historia capitulo xii.
4. Ex epistola Leonis Papæ Chalcedonensis Concilio directa.
5. Ex epistola Stephani Papæ scripta generaliter omnibus Episcopis.
6. Augustinus ad Bonifacium de lapsorum restitutione.
7. Ex epistola Leonis Papæ Aquileiensis Episcopo directa.
8. Vt nullus derogetur aut temerè accusetur Episcopus, nec à Primatibus facile eorum suscipiatur accusatio: quia injuria Episcoporum ad Christum pertinet, cujus vice legatione funguntur. Ex decretis Anastasij Papæ capitulo vi.
9. Vt quicumque habens querelam in Episcopum vel in actores Ecclesie, non prius adeat iudices eorum quam ipsos quibus aliquid opponit familiariter conveniat, ut ab eis caritative aut emendationem aut rationabilem recipiat excusationem.
10. Vt non accusetur Episcopus apud iudicem secularem.
11. Vt si quis se gravari putaverit, vocem appellationis exhibeat.
12. De retractanda comprovinciali synodo per Apostolici Legatos.
13. Vt nullus criminofus accuset Episcopum.
14. Vt criminalia negotia non per procuratores sed per ipsos agantur.
15. De majore iudicam appellatione.
16. Vt nullus Metropolitanus sine ceterorum omnium provincialium Episcoporum presentia aut consilio, nisi quantum ad suam propriam pertinet parochiam, quicquam agere presumat. Similiter & reliqui Episcopi agant circa eum. Ex synodo Romana quinta.
17. Qualiter Episcopus ad synodam convocetur, & qualiter in ea de illo agatur.
18. Vt accusatio Clericorum intra provinciam fiat, nisi fortè accusatus majorem appellaverit auctoritatem.
19. Vt peregrina iudicia non fiant.
20. Vt nullus Metropolitanorum aliquorum Pontificum suorumque Clericorum aut Ecclesiarum causas audiat absque omnium comprovincialium Episcoporum presentia. Ex synodo Romana tertio capitulo vi.
21. De rimanda accusatoris persona. Ex decretis Sixti Papæ capitulo viii.
22. De personis & accusationem querelis non recipiendis. Ex sexta synodo Romana capitulo xi. cum qua Nicæna synodus & decreta Iulij & Symmachii Papæ & alia synodica concordant.
23. Vt nullus Episcopus alicuius parochianum retinere, ordinare, aut iudicare presumat. Ex decima synodo Romana capitulo vii. cum qua concordat Antiochenum Concilium capitulo xxii.
24. De primatu sedis apostolicæ, cui Episcoporum finitiva iudicia & congregandarum synodorum privilegia sunt reservata. Et de canonica Episcopi vocatione. Ex synodo Romanis capitulo xlii. & ex decretis Iulij Papæ.
25. Vt si quis Metropolitanum suspectam habuerit, apud Primatem audiatur. Ex Concilio Chalcedonense capitulo xvii.
26. De accusationis ordine, & ut non facile quisquam accusetur. Ex sexta synodo Romana capitulo ix. cum qua & alie sanctiones Imperatorum & synodalium Episcoporum concordant.
27. Vt accusato Episcopo liceat appellare apostolicam sedem, si voluerit. Ex edictis synodalibus sub Theodosio Imperatore decretis, eiusque auctoritate roboratis: que si quis quaesierit, in suis inveniet epistolarum libris.
28. De accusato vel iudicato Episcopo, si bo-

- nam putaveris habere causam, & voluerit à Romano audiri Pontifice, à nullo prohibeatur, sed liberè hoc ei & absque ullo impedimento concedatur. Ex quibus supra, cum quibus & Sardicense Concilium & alia decreta canonum & sanctorum patrum concordant.
29. *Vt dum accusatus vel iudicatus Episcopus Romanum appellaverit Pontificem, nulla ei lesio fiat, neque aliquis ejus arripiat sedem, aut in ejus loco ordinetur Episcopus, antequam ejus causa Romani Papae sit terminata iudicio. Ex quibus supra, cum quibus & multa sanctorum patrum canonum decreta consentiunt.*
30. *De Episcoporum appellatione ad Romanam Ecclesiam, quoties necessitas exposcerit, cui Episcoporum & summa negotia singulari privilegio à patribus reservata sunt. Ex quibus supra, cum quibus maxime cuncta canonum & sanctorum patrum decreta concinunt.*
31. *De causa Lupicini Episcopi. Ex epistola Leonis Papae Africanis Episcopis directa.*
32. *De laicis presumentibus disputare de religione. Ex synodalibus statutis & Imperatorum edictis, ex libro xvi. Theodosij Imperatoris, de his qui super religione contendunt.*
33. *Nullus monachus, praeter Domini sacerdotes, audeat predicare. De epistola Leonis Papae ad Theodoritum Cyri Episcopum directa.*
34. *De delatoribus. Ex Concilio Helibertano.*
35. *Clerici accusatores fratrum ad communionem recipiantur, non ad clerum. Ex Concilio Carthagini.*
36. *De Praesidibus vel ceteris rem publicam agere volentibus, ne sine litteris Episcopi sui communicent. Et cum contra disciplinam egerint, excommunicentur. Ex Concilio Arelatense.*
37. *Vt Clerici vel laici in aliena Ecclesia non communicent sine litteris Episcopi sui. Ex Concilio Carthagini.*
38. *Item ex Capitulis Domini Karoli Imperatoris.*
39. *De honore & pace sanctae Ecclesiae.*
40. *De Dei sacerdotibus & ministris altaris.*
41. *De concordia Episcoporum & Comitum.*
42. *De incendio & rapina.*
43. *De pace custodienda.*
44. *De puella virgine vel vidua.*
45. *De banno persolvendo.*
46. *De negotio seculari.*
47. *De imitatione apostolica.*
48. *De Canonis Clericis, ut canonicè vivant.*
49. *De his qui servos suos extra iudicem necant.*
50. *De his qui ad pacem non revertuntur.*
51. *De his qui intrant in Ecclesiam, & propter nimiam luxuriam suam à sacramento se abstinant.*
52. *De Clericis vel laicis.*
53. *De Clericis adversus invicem negotia propria habentibus.*
54. *De eo qui excommunicatus ante audientiam communicare praesumpserit.*
55. *De potente qui aliquem expoliaverit.*
56. *Quòd Ecclesiarum omnium dotes ad Episcopi ordinationem debeant pertinere.*
57. *De his quae à fidelibus in parochianis basilicis offeruntur.*
58. *De quatuor portionibus ecclesiasticis. Ex epistola Gelasij Papae.*
59. *De eo qui anathematis panam parvi duxerit.*
60. *De his laicis qui contemptores canonum extiterint.*
61. *Vt populus ante completam Missam & benedictionem acceptam egredi non praesumat.*
62. *De his qui ecclesiastica jejunia absque necessitate dissolvunt.*
63. *Vt sacramentum catechonem non praebatur.*
64. *De his qui rebaptizati vel reconfirmati sunt quid sit agenda.*
65. *De Clericis qui ad secularium defensionem confugiunt propter distributionem Episcopi.*
66. *De turpiloguis.*
67. *De Clericis qui in convivio cantare praesumpserint.*
68. *Ne Clericus per creaturas juret.*
69. *Ne ante horam diei tertiam quis ad convivium pergat, nec ante benedictionem manducet.*
70. *Vt Presbyter, si inconsulto Episcopo agenda celebraverit, honore privetur. Ex Concilio Carthagini.*
71. *Ne Presbyter benedictionem vel penitentiam in Ecclesia dare praesumat.*
72. *Iudicio multitudinis ordinationes fieri non debere.*
73. *Si qui Clerici ab Episcopis suis promoti contempserint, nec illic maneat unde recedere noluerint. Ex Concilio Carthagini.*
74. *Ex decretis Papae Gregorij junioris. De incestis.*
75. *Item de incestis. Ex epistola Gregorij Papae*

- Papae Bonifacio Mogontiae Archiepiscopo missi.*
76. De sacramento catechumenis non dando in diebus solemmibus Paschae.
77. De his qui solo convivio gentilium vel escis immolatis usi sunt. Aut quod hi qui homicidia vel alia capitalia perpetravit flagitia, non nisi per publicam poenitentiam sanari possunt.
78. De familiaritate extranearum mulierum.
79. Ne mulieres monasterium monachorum ingrediantur.
80. *Vt* omnibus vespertinis & matutinis horis oratio dominica dicatur.
81. De his qui sibi quacunq; negligentia mortem inferunt, ut eorum commemoratio in oblatione non fiat. Similiter & de his qui pro suis sceleribus puniuntur.
82. De verbo otioso.
83. De eo qui hominem peremerit.
84. De sarracenis Ecclesiarum quae ex donis sunt eisdem conlatis, ut in potestate Episcopi revocentur quacunq; conligata fuerint.
85. Ne Presbyterum, Diaconum, aut Clericum aliquem ullus iudex secularis absque consensu Episcopi sui distringat.
86. De libertis, ut à sacerdotibus desententur.
87. Ne aliquis Clericus pro quacunq; occasione extraneam mulierem in domo suo habeat.
88. De viduis. Ex epistola beati Gregorij Papae Bonifacio Archiepiscopo missa, in qua inter cetera ita legitur decretum.
89. De decimis quae Ecclesiis dantur, ne eas Presbyteri vendere praesumant.
90. De pauperibus à Presbyteris colligendis.
91. De praediis quae Presbyteri post ordinationem suam emerint.
92. *Vt* Presbyteri ad tractanda eorum ministeria ad civitatem veniant.
93. De his qui communicaverint, ut tribus horis suspendantur, propter cibi commixtionem.
94. De satisfactione cotidiana sacerdotum.
95. De eo qui sine consensu Episcopi Presbyterum de Ecclesia eiecerit vel constituerit.
96. De Ecclesiis inter heredes divisis.
97. De destructione Ecclesiarum.
98. Ne de manso Ecclesiae dato contra sancta servitium exigatur.
99. De nonis & decimis quas quidam dare neglegunt.
100. De eo qui decimam dare neglexerit
- Ecclesiae cuius esse debet, alterique Ecclesiae eam dederit.*
101. De decimis à populo dandis.
102. De his qui Ecclesias restaurare neglegunt de rebus earum quas in beneficam habent.
103. De his qui agros dominicos excolere neglegunt ne nonas ex eis persolvant.
104. De beneficiis destructis.
105. De malis Scabinis eligendis.
106. De melioribus & veracibus eligendis.
107. De Scabinis qui propter munera aut amicitiam injuste judicaverint.
108. De legitimis & rationabilibus commutationibus Ecclesiarum Dei.
109. De eo qui comprobatus fuerit testes in perjurium scienter induxisse.
110. *Vt* nummos bonos nullus respiciat.
111. De collectis malis omnimodis inibendis.
112. *Vt* pontes publici, qui destructi fuerint, iterum extruantur.
113. De examine aquae frigidae.
114. De reversione Comitum & pagensium de hostili expeditione, ut ex eo die super quadraginta dies sit bannus ressusus.
115. De audientia Regis. Et ut Comites & Missi dominici maximam curam habeant pauperum.
116. De inferenda à Vicariis vel aliis Missis Comitum exigenda.
117. De eo qui propter cupiditatem rerum quencunq; propinquorum suorum interfecerit.
118. De cuiuslibet propria uxore dimissa, vel sine culpa interfecta.
119. De eo qui res alienas cuiuslibet homini vendiderit.
120. De Metropolitanis.
121. De Episcopis ordinandis.
122. De monasteriis sub regibus constitutis.
123. De potestate Episcoporum super Presbyteros & Clericos.
124. De incestuosis hominibus.
125. De alterius Clerico Episcopi non recipiendo nec ordinando.
126. De homicidis qui secundum legem mori debent.
127. De decimis dandis.
128. De latronibus ad placitum Comitum exhibendis.
129. *Vt* perjuriam quis faciens manum perdat.
130. De vindicta & iudicio latronum.
131. *Vt* regia sancta inviolate custodiantur.
132. De rebus Ecclesiarum, de quibus census exeunt, decimae & nonae solvantur.

133. *Vt de cerariis ita fiat sicut constitutum est.*
134. *Ne aliquis pro gildoma sacramentum facere audeat.*
135. *Vt ad palatium pergentes nemo adfallere audeat.*
136. *De teloneis sicut à longo decretum est seruetur.*
137. *De mancipiis non vendendis nisi in presentia rectorum.*
138. *De loriciis extra regnum non vendendis.*
139. *De Comite iustitias non faciente.*
140. *De eo qui pro saida pretium recipere noluerit.*
141. *De eo qui pro saida pretium solvere noluerit.*
142. *Quid agendum sit de latronibus.*
143. *Qualiter pro Rege & exercitu ejus hac instanti tribulatione à fidelibus in orationibus & elemosynis Deo supplicandam sit.*
144. *Ne Presbyter vel reliqui Clerici aut ullus fidelium presumat decimas vendere, vel donare, aut pignorare, Ecclesieque quoquo modo alienare.*
145. *De providentia Episcopi circa Archidiaconos.*
146. *De non eiciendis de sepulchris ossibus mortuorum.*
147. *De non jurando.*
148. *De prædiis à Presbyteris emptis, Ecclesie propriis confirmandis.*
149. *De satisfactione cotidianorum delictorum.*
150. *De communicantium suspensione.*
151. *De conventu Presbyterorum ad civitatem causa discendi.*
152. *De pauperum collectione à Presbyteris.*
153. *De non vendendis Ecclesiarum decimis.*
154. *De formatis faciendis. Et ut sine formata nullus proficiatur Clericus. Ex Concilio Africano vel Milevitano capitulo xx. Vt sine formatis nemo ad comitatum proficiatur, vel qualiter fiant formate.*
155. *De Clericis negligentibus. Ex Concilio Agathensi capitulo xi. De contumaciis Clericis & ad officium tardis.*
156. *De non pergendam Clericis sine permisso Episcopi ad iudices seculares. Ex Concilio Agathensi capitulo xxxi. Vt Clericus*
- inconsulto Episcopo ad iudicem secularem non pergat.*
157. *Ne Clericus vel monachus sine licentia Episcopi sui proficiatur. Ex Concilio Agathensi capitulo xxxviii. Vt sine epistola Episcopi sui non liceat Clerico vel monacho proficisci.*
158. *Ne Clericus sine permisso Episcopi sui proficiatur. Ex Concilio Agathensi capitulo lxi. De Clericis qui sine epistola Pontificis sui proficiunt.*
159. *De his qui in propriis provinciis non communicant. Ex Concilio Africano capitulo xviii.*
160. *De patroribus diversorum malorum.*
161. *De eo qui, propria uxore derelicta, vel sine culpa interfecta, aliam ducit.*
162. *De eo qui res alienas malo ingenio emptas filio suo aut cuiuslibet persone legitimos annos non habenti tradiderit.*
163. *Vt de uno manso ad Ecclesiam dato nullum humanum exigatur servitium. Quod qui fecerit, cum sua lege emendet.*
164. *De his qui nonas & decimas vel restorationes aut census dare neglegunt, ut hoc legibus emendent, & insuper bannum nostrum persolvant.*
165. *Vt qui Ecclesiarum beneficia habent, nonas & decimas ex eis Ecclesie cuius res sunt donent. Et de nonis & decimis non redimendis, nisi Episcopo placuerit.*
166. *De his qui decimam Ecclesie iniuste, non secundam dispositionem Episcopi, cui debetur auferunt, & alibi aut propter amicitiam aut propter munera dare presument.*
167. *De his qui decimas, nisi à se quoquo modo redimantur, dare neglegunt, ut firmiter distringantur, qualiter vel irriti hoc emendent.*
168. *De his qui restorationes Ecclesiarum carumque domorum facere vel decimas & nonas dare neglegunt, si se non correxerint, ut beneficia perdant.*
169. *Vt hi qui terras dominicas propterea excolere nolunt ut nonas & decimas inde solvant, pleniter confringantur ut hæc de tribus annis legibus persolvant.*
170. *De teloneis, ubi non exigantur.*
171. *De rebus Ecclesie que absque ulla repetitione ab eadem Ecclesia per triginta annos possessæ sunt, ut nulla testimonia super hanc deinceps possessionem recipiantur.*

*Hic desunt quaedam capitula qua in aliis libris inveniuntur.
Quae ideo praetermissimus quia in fine septimi libri
superius habentur inserta.*

Ex codice
Belluac.

Ex sacrarum institutione legam, libro xii.
capitulo x.

v II. 47 f.
Lib. 12. leg.
vii goth.
tit. 1. c. 10.

Amos 1.

I. Quam sit extraneus à Christianae fidei regula qui se defensorum veritatis insinuat, & veritatem ipsam munerum acceptione commaculat, audiat contra se Prophetam dicentem: *Pro eo quod vendidistis argento iustum & pauperem pro calciamentis, ecce ego strideo super vos sicut fridet planstrum onustum feno; & peribit fuga à veloce, & fortis non obrinebit virtutem suam, & robustus non salvabit animam suam, & robustus corde inter fortes nudus effugiet.*

Ex eodem libro, titulationis tertiae
capitulo xv.

Ibid. c. 8.

II. Nulli Christianorum vel Iudaeorum in utroque sexu permitimus ex propinquitate sanguinis sui vel uxoris suae atque etiam virorum, juxta legem quae in Christianis est lata, usque ad septimi generis gradum connubia ducere vel incesti maculam operari. Hujus igitur permixtionis inlecebra tali multabitur poena, ut separati ab invicem, & centena publicè decalvati flagella suscipiant, & exilio religati, sub publica poenitentia maneant, eorumque bona ad filios quos de praecedenti conjugio habuerint redeant, si tamen & ipsos aut in nullo Iudaicae praeviationis maculaverit noxa, aut nulla incestivae nationis sordidaverit macula. Quod si aut nullos habuerint filios, aut habitos, ut dictum est, vel Iudaicus involverit error, vel incesti fecdaverit natio, tunc facultas praedictorum omnimoda in Principis potestate consistat, qualiter principali discretionem res ipsa aut in Christianis eorumque heredibus concessa permaneat. Quod si heredes hujusmodi dignitatis defuerint, filio nostro sociata deseruiat. Illud tamen modis omnibus observandum fore praecipimus, ut si quis Christianus vel Christiana, aut Iudaeus vel Iudaea, noviter nuptiale festum celebrare voluerint, non aliter quam cum praemissis dotis titulo, quo in Christianis salubri institutione praecipuum est, vel sacerdotali benedictione intra sinum sanctae Dei Ecclesiae percepta, conjugium cuiquam ex his adire permitimus. Quod si absque be-

Tom. I.

nedictione sacerdotis quisquam Christianorum vel Hebraeorum noviter conjugium duxerit, vel sollempnitatem legis prodotali titulo in quocunque transcenderit, aut centum Principi solidos coactus exsolvat, aut centum publicè verberatus flagella suscipiat. Haec scilicet damna vel verbera singillatim unusquisque percipiat, videlicet tam ille qui nupsit quam ea quae nupta est, vel etiam consentanci parentes eorum, unusquisque pro se jacturam legis hujus suscipiat.

In libro vii. triperita historiae capitulo xii.

III. Igitur Valentinianus, cum ita saperet sicut Niceni patres, similia profitentibus proderat, aliter verò sapientibus non erat importunus. Qui dum initio regni de urbe Constantinopolitana per Thracias properaret ad Romam, tunc Episcopi rectè sapientes legatum miserunt Hicpaucianum Episcopum quatinus dignaretur ad emendationem dogmatis interesse. Is cum adisset Imperatorem, & Episcoporum legationem intimasset, respondens Imperator ait: Mihi quidem, cum unus de populo sim, fas non est talia perferutari. Verum sacerdotes, quibus haec cura est, apud semetipsos congregentur ubi voluerint. Cum haec itaque respondisset Princeps, in Lampfacum convenerunt Episcopi. Cumque per duos menses tractassent, inter cetera, juxta priores canones, * Episcopos ejectos atque suis rebus expoliatos sedes proprias recipere & primò sua omnia eis reddi decreverunt. Et si quis post haec eos accusare vellet, eos periculo facere sanciverunt, iudices esse decernentes Episcopos rectè sapientes in Ecclesiam convenientes, ubi testes essent singulorum qui dicebantur oppressi, & reliqua.

Ex epistola Leonis Papae Chalcedonensis
Concilio directa.

IV. Plurimos fratres sedibus suis pulsos & in exilia audivimus deportatos, atque in locum superfluum alios substitutos. His primitus vulneribus adhibeatur medicina justitiae, ne quisquam ita careat propriis ut alter utatur alienis. Quem errorem ita omnes relinquunt sacerdotes ut nemini quidem perire honor debeat, sed illis qui pro fide laboraverunt prius cum omni pri-

* Suprà
lib. 6. c.
181. pag.
293.
Gratian.
2. q. 2. c. 6.
Praecipuum.

v I. 337.

F f f f ij

vilegio suo oportet jus proprium reformari. & reliqua.

Ex epistola Stephani Papae scripta generaliter omnibus Episcopis.

V. Quicquid in sacris Deo rebus & Episcopis injustè agitur, pro sacrilegio deputabitur, quia sacra sunt, & violari à quoquam non debent. Nullus enim Episcoporum, dum suis fuerit rebus expoliatus, aut à sede propria qualibet occasione pulsus, debet accusari, aut à quoquam ei potest crimen obici, priusquam integerrimè restitueretur, & omnia quae ei ablata quocunque sunt ingenio legibus redintegrentur, & ipse propriae sedis & pristino statui regulariter reddatur, ita ut omnes possessiones & cuncta sibi injustè sublata atque fructus omnes ante coeptam accusationem per Primates & synodi Episcopos funditus restituantur. Quia hoc non solum ecclesiasticae sed etiam seculi leges fieri docent.

Augustinus ad Bonifacium de lapsorum restitutione.

VI. Vt enim constitueretur in Ecclesia ne quisquam post alicujus criminis poenitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu maneat, non desperatione indulgentiae sed rigore factum est disciplina. Alioquin contra claves datas Ecclesiae disputabitur, de quibus dictum est: *Quo solveritis in terra, soluta erunt & in caelo.* Sed ne forsitan etiam de ceteris criminibus spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbè ageret poenitentiam, severissimè placuit ut post actam de crimine damnabili poenitentiam nemo sit Clericus, ut desperatione temporalis altitudinis medicina major & venior esset humilitas. Nam & sanctus David de criminibus mortiferis egit poenitentiam, & tamen in honore superstitit. Et beatus Petrus, quando amarissimas lacrymas fudit, utique Deum negasse poenituit, & tamen Apostolus mansit. Sed non ideo supervacua putanda est posterorum diligentia, quia ubi saluti nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderunt, quo salus tutius muniretur, experti, credo, aliquorum fictas poenitentias per affectatas honorum potentias. Cogunt enim multas invenire medicinas multorum experimenta morborum.

Ex epistola Leonis Papae Aquilensis Episcopo directa.

VII. Illam partem ecclesiasticae disciplinae, qua olim à sanctis patribus & à no-

bis saepe decretum est ut nec in presbyteratus gradu nec in diaconatus nec in subsequenti ordine Clericorum ad aliam Ecclesiam transire cuiquam sit liberum, ut in integrum revoces admonemus, ut unusquisque, non ambitione inlectus, non cupiditate seductus, non persuasione hominum depravatus, ubi ordinatus est perseveret; ita ut si quis, sua quaerens, non quae Iesu Christi, ad plebem & ad Ecclesiam suam redire neglexerit, & ab honoris privilegio & à communionis vinculo habeatur extraneus.

Vt nullus derogetur aut temerè accusetur Episcopus, nec à Primatibus facile eorum suscipiatur accusatio: quia injuria Episcoporum ad Christum pertinet, cuius vice legatione funguntur. Ex decretis Anastasii Papae capitulo vi.

VIII. Placuit ut nullus temerè accusetur Episcopum, neque à Primatibus passim aut indifferenter super quibuslibet impetitionibus audiatur, dicente Domino: *Non suscipias vocem mendacij.* Et ipsa Veritas ait: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne facias.* Et reliqua. Et alibi scriptum est: *Quid prodest illi suo errore non pollui qui consensum praestat erranti? Proculdubio contra mandata dimittit qui habet peccatum proprium & qui sequitur alienam.* & reliqua. Sed si quis in Episcopum causam habuerit, primitus eum caritative conveniat, & ei aut suam inculcet injuriam, aut ejus correptionem, dicente Domino: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. Si autem te non audierit, adhibe denno duos aut tres tecum.* & reliqua. Prius ergo quam haec fiant nemo praesumat Episcopum manifestè accusare, quia nemo contra evangelium vel contra Apostolum aut decreta patrum facit absque periculo. Paulus quoque Apostolus praecipit dicens: *Seniori Timothee ne increpaveris, sed obsecra ut patrem.* Et alibi scriptum est: *Si quis fidelis est, videat ne falsa aut nociva loquatur, aut cuiquam insidias ponat.* Et alibi: *Sapienter non est qui nocet.* Et Dominus in lege: *Non facias calumniam proximo tuo.* Et idem: *Non eris criminator aut susurro in populis. Non stabis contra sanguinem proximi tui. Leges meas custodite. Ego Dominus.* Si haec de omnibus hominibus dicta sunt, quanto magis super Episcopos sunt custodienda, de quibus Salvator ait: *Qui vos contristavit, me contristavit. Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei.* & cetera. Item:

Stephan. I.
ep. 2.
Concil.
Rom. V.
sub Sym-
macho.
Barthard.
lib. 1. c. 24.
Ivo par. 5.
c. 255.
Gratian. 2.
q. 2. c. 5.
Nullus Epif-
coporum.

Augustin.
ep. 10.
Ivo in praefat. & par.
6. c. 186.
Gratian di.
50. c. 25.
Vt consti-
tuatur.

Math. 16.

Leo I. ep.
86. c. 6.

Anaclet.
ep. 2.

Exod. 13.

Tob. 4.

V. 11. 116.

Horatius

ep. 15. c. 1.

Concil. An-

relian. V.

Matth. 18.

1. Tim. 5.

Levit. 19.

Zach. 1.

Coloff. 3.
Dan. 1.
Plal. 33.

Qui facit injuriam eis, recipiet id quod ini- que gessit. Et in Daniele legitur: Confundantur omnes qui ostendunt servis tuis mala. Confundantur in omnipotentia, & robur eorum conteratur, ut sciant quia tu es Dominus Deus solus & gloriosus super orbem terrarum. Et juxta antiquæ institutionis edictum * plus erga corrigendos agere debet benevolentia quam severitas, plus cohortatio quam commotio, plus caritas quam potestas. Et Dominus per Prophe- tam monet dicens: Cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Di- verte quoque à malo, & fac bonum. Nemo enim bonum faciens, alteri verbo aut fa- cto nocere vult. Si quis hæc non observa- verit, hostis est animæ suæ. Si quidem Clerici fuerint, gradu proprio decident. Si verò laici vel monachi fuerint, ampliùs pelli debent, vel extorres fiant.

* Leo 1. epist. 84. c. 1.
Gregor. iv. epist. 1.
Regino lib. 2. c. 56.
Ivo par. 5. c. 368.
Gratian. di. 45. c. 4. & 6. Licet.
Concil. Trident. sess. 13. de reformat. c. 1.
Concil. Aquileiense an. 1596. c. 13.

Vt quicumque habens querelam in Episco- po vel in actores Ecclesie, non prius adeat iudices eorum quam ipsos quibus ali- quid opponit familiariter conveniat, ut ab eis caritative aut emendationem aut ra- tionabilem recipiat excusationem.

VI. 381.
Concil. Au-
relian. V.
c. 17.

IX. Placuit ut si quæcunque persona contra Episcopum vel actores Ecclesie se proprium crediderit habere negotium, prius ad eum recurrat caritatis studio, ut familiari colloquio communitus ea sanare debeat quæ in querimoniam deducuntur. Quam rem si differre voluerit, sententiam suscipiat excommunicationis.

Vt non accusetur Episcopus apud iudicem secularem.

VI. 381.
Bershard.
lib. 1. c. 167.
Ivo par. 5.
c. 277.

X. Vt nullus Episcopum apud iudices seculares accusare præsumat, sed apud summos Primates.

Vt si quis se gravari putaverit, vocem appellationis exhibeat.

VII. 121.

XI. Placuit ut accusato, si iudicem suspectum habuerit, liceat appellare: quia non oportet negari audientiam ro- ganti.

De retractanda comprovinciali synodo per Apostolici legatos.

VII. 149.

XII. Vt provincialis synodus retractetur per vicarios urbis Romæ Episcopi, si ipse decreverit.

Vt nullus criminosus accuset Episcopum.

XIII. De his qui in accusationem ma- joris natu veniunt. Placuit ut Episcopum nulli criminoso liceat accusare.
Vt criminalia negotia non per procuratores sed per ipsos agantur.

XIV. Si quando in causa capitali vel in causa status interpellatum fuerit, non per procuratores sed per ipsos est agenda.

De majore judicium appellatione.

XV. Placuit ut à quibuscunque judi- cibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesia- sticos, ubi est major auctoritas, fuerit pro- vocatum, audientia non negetur. *Vide su- præ lib. 7. cap. 121.*

Vt nullus Metropolitanus sine ceterorum om- nium provincialium Episcoporum præsentia aut consilio, nisi quantum ad suam pro- priam pertinet parochiam, quicquam age- re præsumat. Similiter & reliqui Episcopi agant circa eum. Ex synodo Romana quinta.

XVI. Si quis metropolitanus Episco- pus, nisi quod ad suam solummodo pro- priam pertinet parochiam, sine consilio & voluntate omnium comprovincialium Episcoporum extra aliquid agere tentave- rit, gradus sui periculo subiacebit, & quod egerit, irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de comprovincialium coe- piscoporum causis suarumque Ecclesia- rum & Clericorum atque secularium ne- cessitatibus agere aut disponere necesse fuerit, hoc cum omnium consensu com- provincialium agatur Pontificum, non aliquo dominationis fastu, sed humillima & concordia administratione, sicut Do- minus ait: *Non veni ministrari, sed mini-*

strare. Et alibi: Qui major est vestrum, erit minister. & reliqua. Similiter & ipsi com- provinciales Episcopi cum ejus consilio, nisi quantum ad proprias pertinet parro- chias, agant juxta sanctorum constituta patrum, ut uno animo, uno ore, concor- diter sancta glorificetur Trinitas in secula.

Qualiter Episcopus ad synodum convocetur, & qualiter in ea de illo agatur.

XVII. Sancta synodus Romana dixit. Hæc sunt quæ deinceps propter malorum hominum insidias, qui in Ecclesiam & in ecclesiasticos indifferenter sæviunt viros, conservari firmissimè volumus in secula. Si quis Episcopus ab illis accusatoribus qui recipiendi sunt fuerit accusatus, postquam ipse ab eis caritative conventus fuerit ut ipsam causam emendare debeat, & eam corrigere noluerit, non olim, sed tunc ad

F ff iij

V. 127.

VII. 157.
Capitula
Herardi c.
84.

Conc. Car-
thag. III.
c. 10.
Ivo par. 6.
c. 326.
Gratian. 2.
q. 6. c. 9.
Placuit. &
c. 37. Hoc
etiam.

VII. 158.

Matth. 20.
Ibid. 23.

Capitula
Angilram-
ni c. 5.

summos Primates causa ejus canonicè deferatur, qui in congruo loco infra ipsam provinciam, tempore in canonibus præfixo Nicænis, Concilium canonicè convocare debent, ita ut ab omnibus ejusdem provincie Episcopis in ea audiatur: in quam & ipse canonicè convocatus, si eum aut infirmitas aut alia gravis necessitas non detinuerit, adesse debet, quia

V I . 387. ultra provincie terminos accusandi antè licentia non est quàm audientia rogetur. Nam si suis fuerit rebus expoliatus, quod absit, aut, quod alienum ab omnibus esse debet fidelibus, à sede propria ejectus, aut in detentione aliqua à suis ovibus fuerit sequestratus, tunc canonicè, antequam in pristinum restituatur honorem, & sua omnia, quæ ab insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerint, redintegrentur, nec convocari nec judicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate, minimè tamen judicandi, advenire sponte elegerit. Nec omnino à quoquam respondere rogetur antequam integerrimè omnia quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati ejus ab honorabili Concilio redintegrentur, & præsul prius statui pristino reddatur. Et ipse, dispositis ordinatisque liberè ac securè suis, tunc canonicè convocatus ad tempus, synodus in legitima & canonica, veniat ad causam. Et si ita justè videtur, accusantium propositionibus respondeat. Nam hoc summopere providendum est, ne antequam omnia hæc fiant coactus respondeat, quia contentio semper vitanda est. Adimi namque Episcopo episcopatum, antequam causæ ejus exitus appareat, nulli Christiano videri jure potest. Quòd si ægrotans fuerit Episcopus, aut aliqua eum gravis necessitas detinuerit, pro se legatum ad synodum mittat. Nec à communione suspendatur cui crimen intenditur nisi ad causam suam dicendam electorum judicium die statuta litteris evocatus minimè occurrerit, hoc est, nisi alia præoccupaverit necessitas, infra spatium duorum vel trium mensium, & eo amplius, prout causa dictaverit. Quòd si ex utraque parte ad causam dicendam venerint, quia unus absque altero audiri non debet, querendum est in

VII. 110. iudicio cujus sint conversationis & fidei atque suspicionis accusatores, aut qua intentione hoc faciant: quia ad hoc admitti non debent nisi bonæ conversationis & rectæ fidei viri, & qui omni suspitione careant, & bona vita clareant, neque infames exi-

stant. Quòd si accusatorum personæ in judicio Episcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, nisi proprias causas, non tamen criminales vel ecclesiasticas, objecerint. Infamis enim persona nec procurator potest esse nec cognitor. Absente verò adversario non audiatur accusator, nec sententia absente parte alia à iudice dicta ullam obtinebit firmitatem. Neque absens per alium accusare aut accusari potest, nec affinis testis admitti. Neminem ergo exhiberi de provincia ad provinciam vel ad comitatum oportet, nisi ad relationem iudicis ad quem fuerit appellatum, id est, ut actor semper rei forum sequatur. Si quis autem iudicem adversum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari, & reliqua.

Vt accusatio Clericorum intra provinciam fiat, nisi forte accusatus majorem appellaverit auctoritatem.

XVIII. Si quis Clericus super quibuslibet criminibus pulsatus fuerit, in provincia qua consistit ille qui pulsatus fuerit exerat actiones, nec æstimet eum accusator suus alibi aut longius pertrahendum ad iudicium. Ille verò qui pulsatus fuerit, si iudicem suspectum habuerit, liceat appellare.

Vt peregrina iudicia non fiant.

XIX. Peregrina iudicia generali sanctione inhibemus: quia indignum est ut ab externis iudicetur qui provinciales à se electos debet habere iudices.

Vt nullus Metropolitanorum aliquorum Pontificum suorumque Clericorum aut Ecclesiarum causas audiat absque omnium provincialium Episcoporum presentia.

Ex synodo Romana tertia capitulo v. 1.

XX. Nullus metropolitanus Episcopus absque ceterorum omnium provincialium Episcoporum instantia aliquorum audiat causas Episcoporum; quia irritæ erunt. Immo nec suorum sacerdotum causas audiat absque presentia Clericorum suorum: quia irrita erit sententia Episcopi, nisi presentia Clericorum confirmetur.

De rimanda accusatoris persona. Ex decretis

Sixti Papæ capitulo v. 1. 1.

XXI. Placuit ut semper primò in accusatione Clericorum persona, fides, conversatio, & vita blasphemantium perscrutetur. Nam fides omnes actus hominis debet præcedere, quia dubius in fide, infidelis est. Nec eis omnino esse credendum qui veritatis fidem ignorant, nec rectæ

VII. 87.
Gratian. 1.
q. 3. c. 1. Si
agostini.
Concil.
Carthag. 3.
c. 7.
Burchard.
lib. 1. c. 180.
Ivo pat. 3.
c. 170.
Gratian. 4.
q. 3. c. 1.
De his qui Episcoporum.

Supra. c. 1.

Capitula
Anglican-
ni c. 1.
Gratian. 3.
q. 6. c. 17.
Si qui Ci-
ranus.

VII. 109.

VII. 106.
Concil.
Carthag. 4.
c. 23.
Ivo pat. 3.
c. 170.
Gratian. 3.
q. 7. c. 8.
Episcoporum
audire.

Capitula
Anglican-
ni c. 4.
Burchard.
lib. 1. c. 144.
Ivo pat. 3.
c. 177.

conversationis vitam ducunt, quoniam tales facile & indifferenter lacerant quosque, & criminantur rectè & piè viventes. Ideo suspicio eorum discutenda est primò, & corrigenda.

De personis & accusationum querelis non recipiendis. Ex sexta synodo Romana capitulo x. cum qua Nicena synodus & decreta Iulij & Symmachi Papae & alia synodica concordant.

XXII. Accusatores & accusationes quas leges seculi non adfiscunt, & nos submovemus.

Vt nullus Episcopus alterius parrochianum retinere, ordinare, aut iudicare presumat. Ex decima synodo Romana capitulo v. cum qua concordat Antiochenum Concilium capitulo xx. i.

XXIII. Nullus Episcopus alterius parrochianum presumat retinere aut ordinare absque ejus voluntate vel iudicare: quia sicut irrita erit ejus ordinatio, ita & iudicatio. Quoniam censemus nullum alterius iudicis nisi sui sententia teneri. Nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare ullatenus poterit.

De primatu sedis apostolice, cui Episcoporum fructiva iudicia & congregandarum synodorum privilegia sunt reservata. Et de canonica Episcopi vocatione. Ex synodis Romanis capitulo x. l. x. & ex decretis Iulij Papae.

XXIV. Nullus Episcopus, nisi canonicè vocatus, & in legitima synodo suo tempore apostolica auctoritate convocata, cui iussione Domini & meritis beati Petri Apostoli singularis congregandorum Conciliorum auctoritas & sanctorum canonum ac venerandorum patrum decretis multipliciter privata tradita est potestas, super quibuslibet criminibus pulsetur, id est, iudicetur, audiatur, vel impetatur. Sin aliter presumptum à quibuslibet fuerit, in vanum deducatur quod egerint, nec inter ecclesiastica ullo modo reputabitur nec ulla habebit vires quicquid ei obviaverit: quoniam eadem sedes, testante veritatis voce, primum primatum obtinuit. Nec prima diceretur si aliam super se haberet, quæ aliam caput est omnium Ecclesiarum, à qua omnes sumpserunt originem. Primatum enim non synodalibus aut aliquibus commentis meruit institutis, sed

Domino largiente, qui ait: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. & reliqua talia & his similia. Quibus si aliquis superbo spiritu obviaverit

preceptionibus, non exeat impunitus, sed gradus sui periculo subiacebit.

Vt si quis Metropolitanum suspectum habuerit, apud Primate[m] audiatur. Ex Concilio Chalcedonense capitulo xv. i.

XXV. Si quis putaverit se à proprio Metropolitanò gravari, apud Primate[m] dioeceseos aut apud Constantinopolitanæ civitatis sedem agat iudicium, & reliqua.

De accusationis ordine, & ut non facile quisquam accusetur. Ex sexta synodo Romana capitulo x. cum qua & alie sanctiones Imperatorum & synodalium Episcoporum concordant.

XXVI. Accusationis ordinem dum canonicis institutum decretis servare jubemus, ut si fortè aliquis Clericorum in civili aut criminali causa pulsatur, vel in crimine capitis arceretur, non statim reus æstimetur qui accusari potuit, ne subjectam innocentiam faciamus. Sed quisquis ille est qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis arripiat, custodiat similitudinem, habita tamen dignitatis æstimatione patiatur. Nec sibi fore noverit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij.

Vt accusato Episcopo liceat appellare apostolicam sedem, si voluerit. Ex edictis synodalibus sub Theodosio decretis Imperatore, ejusque auctoritate roboratis: quæ si quis quaesierit, in suis inveniet epistolaram libris.

XXVII. Placuit ut si Episcopus accusatus appellaverit Romanum Pontificem, id statuendum quod ipse censuerit.

De accusato vel iudicato Episcopo, si bonam putaverit habere causam, & voluerit à Romano audiri Pontifice, à nullo prohibeatur, sed liberè hoc ei & absque ullo impedimento concedatur. Ex quibus supra, cum quibus & Sardicense Concilium & alia decreta canonum & sanctorum patrum concordant.

XXVIII. Vt accusato vel iudicato in aliqua causa Episcopo liceat iterare iudicium & si necesse fuerit, aut ipse voluerit, absque ulla detentione aut impeditione Romanum adire Pontificem. Et dum iterato iudicio Pontifex causam suam agit, sua non privetur sede aut dignitate, quoniam dudum à sanctis patribus statutum est ut accusati nullus usurpet sedem Episcopi. Et alibi: Adimi Episcopo episcopatum, antequam cause ejus exitus ap-

v. l. 381.

v. l. 108.

v. l. 108.

v. l. 381.

Capitula Angilram. n. c. 1. Gratian. f. q. 4. c. 1. Nullus.

Maub. 16.

v. l. 83. 121.

v. l. 436.

v. l. 339.

v. l. 321. Sixtus II. ep. 2.

Burchard. lib. 1. c. 176. & 144.

Ivo par. 5. c. 4. & 257.

Gratian. 3. q. 6. c. 5.

Accusatum.

v. l. 87.

pareat, nulli Christiano videri jure potest, & reliqua.

Vt dum accusatus vel judicatus Episcopus Romanum appellaverit Pontificem, nulla ei lesio fiat, neque aliquis ejus arripiat sedem, aut in ejus loco ordinetur Episcopus, antequam ejus causa Romani Papae sit terminata judicio. Ex quibus supra, cum quibus & multa sanctorum patrum & canonum decreta consentiunt.

Suprà c. 28.

XXIX. Placuit ut accusatus vel judicatus à provincialibus in aliqua causa Episcopus licenter appellet & adeat apostolica sedis Pontificem, qui aut per se aut per vicarios suos ejus retractari negotium procuret. Et dum iterato judicio Pontifex causam suam agit, nullus alius in ejus loco ponatur aut ordinetur Episcopus: quoniam quamquam comprovincialibus Episcopis accusati causam Pontificis scrutari liceat, non tamen definire inconsulto Romano Pontifice permillum est, cum beato Petro Apostolo non ab alio quam ab ipso Domino dictum est: *Quaecunque ligaveris super terram, erunt ligata & in caelis; & quaecunque solveris super terram, erunt soluta & in caelis.*

Matth. 16.

De Episcoporum appellatione ad Romanam Ecclesiam, quoties necessitas exposcerit, cui Episcoporum & summa negotia singulari privilegio à patribus reservata sunt. Ex quibus supra, cum quibus maxime cuncta canonum & sanctorum patrum decreta concinunt.

Sixtus II ep. l. Burchard. lib. 1. c. 144. Ivo par. 1. c. 117. Gratian. 2. q. 6. c. 1. Omnis Episcopi.

XXX. Vt omnes Episcopi qui in quibusdam gravioribus pulsantur vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, liberè apostolicam appellent sedem atque ad eam quasi ad matrem confugiant, ut ab ea, sicut semper fuit, piè fulciantur, defendantur, & liberentur, cujus dispositioni omnes majores ecclesiasticas causas & Episcoporum judicia antiqua Apostolorum eorumque successorum atque canonum auctoritas reservavit. Quoniam culpantur Episcopi qui aliter erga fratres egerint quam ejusdem sedis Papae fieri placuerit, canonibus quippe jubentibus in talibus absque Romano nihil decerni Pontifice, nec ad synodum Episcoporum convocari debere, & quicquid ex his eo inconsulto praesumptum fuerit, viribus carere.

De causa Lupicini Episcopi. Ex epistola Leonis Papae Africanis Episcopis directa.

Leo I. ep. 87. c. 1. 5.

XXXI. Causam Lupicini Episcopi,

quia sic nobis placuit, illic jubemus audiri, cui multum & saepius postulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam cum ad nostrum judicium provocasset, immeritò eum pendente negotio à communionem videbamur fuisse suspensum. Adjectum etiam illud est, quòd huic temerè superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari antequam Lupicinus in praesenti positus aut confutatus aut certè confessus iuxta possit subjacere sententiae; ut vacantem locum, quemadmodum disciplina ecclesiastica exigit, is qui consecratur acciperet. Si quæ verò aliae emerferint causae quæ ad statum Ecclesiarum & ad concordiam pertineant sacerdotum, illic ob timorem Domini volumus ut modò ventilentur, & de componendis atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, ut ea quæ juxta ecclesiasticum morem justè & rationabiliter fuerint definita, nostra quoque sententia roborentur. Ex his enim possumus cognoscere qualiter de ceteris agatur, qualiter nos nil contra statuta majorum egisse pœniteat. Data 17. Idus Augusti.

De laicis praesentibus disputare de religione. Ex synodalibus statutis & Imperatorum edictis, ex libro xv. 1. Theodosij Imperatoris, de his qui super religione consentiant.

XXXII. Imperatores Valentinianus, VII. 191. Theodosius, & Arcadius AAA. unà cum decreto Episcoporum Tatiano Praefecto praetorij. Nulli egresso ad publicum disceptandi de religione vel tractandi vel consilij aliquid deferendi pateat occasio. Et si quis posthac ausu gravi atque damnable contra hujusmodi legem veniendum esse crederit vel insistere motu pestifera perseverationis audebit, competenti poena & digno supplicio coëreatur. Data XVI. Kal. Iulij Theodosio Augusto bis & Quinegio Consil.

Nullus monachus, praeter Domini sacerdotes, audeat predicare. De epistola Leonis Papae ad Theodoritum Cyri Episcopum directa.

XXXIII. Illud quod nobis propter improbitatem quorundam monachorum verbo mandasti, specialiter praedictorum patrum statuta firmantes, statuimus ut praeter Domini sacerdotes, ab Episcopo ejusdem videlicet loci electos, nullus audeat predicare, sive sit monachus, sive laicus, qui cujuslibet scientiae nomine gloriatur.

Dt

De delatoribus. Ex Concilio Heliberritano.

XXXIV. Delator si quis extiterit fidelis, & per delationem ejus aliquis fuerit præscriptus vel interfectus, placuit eum nec in finem accipere communionem. Si levior quoque causa fuerit, intra quinquennium accipere poterit communionem. Si catechumenus fuerit, per quinquennij tempora admittatur ad baptismum.

Clerici accusatores fratrum ad communionem recipiantur, non ad clerum. Ex Concilio Carthaginis.

XXXV. Vt Episcopi accusatores fratrum excommunicent. Et si emendaverint vitium, recipiant eos ad communionem, non ad clerum.

Concil. Carthagin. IV. c. 55.

Regino lib. 2. c. 340.

Burchard. lib. 16. c. 33.

Gratian. di. 46. c. 4. *Accusatores.*

De præsidibus vel ceteris rempublicam agere volentibus, ne sine litteris Episcopi sui communicent. Et cum contra disciplinam egerint, excommunicentur. Ex Concilio Arelatense.

XXXVI. De præsidibus qui fideles ad præsidatum proficiunt ita placuit, ut cum promoti fuerint, litteras accipiant ecclesiasticas, id est, communicatorias; ita tamen ut in quibuscunque locis gesserint, ab Episcopo ejusdem loci cura illis agatur; ut cum ceperint contra disciplinam publicam agere, tum demum à communione excludantur. Similiter & de his qui rempublicam agere volunt.

Vt Clerici vel laici in aliena Ecclesia non communicent sine litteris Episcopi sui.

Ex Concilio Carthaginis.

XXXVII. Cassianus Velenensis Episcopus dixit. Statuat gravitas vestra ut unusquisque Clericus vel laicus non communicent in alia plebe sine litteris Episcopi sui.

Item ex Capitulis Domini Karoli Imperatoris.

XXXVIII. Si quis secularium tam majoris ordinis quam & inferioris peccatum egerit, & vocatus sui Episcopi auctoritate ad emendationem ac poenitentiam venire distulerit, tandiu sit ab Ecclesia extorris & à catholicorum consortio sequestratus quousque quod illicitè commisit emendet ac reatum suum usque ad satisfactionem canonicè diluat, atque reconciliatione proprii Episcopi divinis precibus indulgentiam consequatur & veniam, Ecclesiæque gremio, à cujus ut-

Tom. I.

ro deviaverat, peracta satisfactione, ab eodem per satisfactionem emendatus Episcopo canonicè reddatur.

De honore & pace sanctæ Ecclesiæ.

XXXIX. Vt honor & pax atque justitia sanctæ Dei Ecclesiæ & servorum ejus in lætus ab omnibus conservetur.

De Dei sacerdotibus & ministris altaris.

XL. Vt Dei sacerdotibus & ministris altaris contra canonicam auctoritatem nulla læsio à quoquam fiat.

De concordia Episcoporum & Comitum.

XLI. Vt Episcopi & Comites concordés sint. Et Comites eorumque ministri Episcopis atque eorum ministris in omnibus adjutores existant.

De incendio & rapina.

XLII. Vt incendium vel rapinam in regno nostro nullus faciat. Et vires vel raptores fortiter constringantur ut non ulli sua auferre audeant, nisi gratis tribuantur, aut justo censu exigantur.

De pace custodienda.

XLIII. Vt pax in regno nostro secundum morem parentum nostrorum omnibus conservetur.

De puella virgine vel vidua.

XLIV. Vt puellam virginem vel viduam nullus rapiat, nec facere volentibus consentiat.

De banno persolvendo.

XLV. Vt ex his singulis bannus noster persolvatur si à quoquam frustrata hæc fuerint; & fidejussores usque ad nostram præsentiam fidelissimos Comitibus vel Missis nostris horum corruptores singuli tribuant, ut juxta Romanam legem hæc corrigantur.

De negotio seculari.

XLVI. Ministri autem altaris Domini vel monachi nobis placuit ut à negotiis secularibus omnino abstineant. Multa sunt ergo negotia secularia. De his tamen pauca perstrinximus. Ad quæ pertinet omnis libido, non solum in immunditia carnis, sed etiam in omni carnali concupiscentia. Quicquid plus justo appetit homo, turpe lucrum dicitur. Munera injusta accipere vel etiam dare, pro aliquo seculari con-questu pretio aliquem conducere, contentiones & lites vel rixas amare, in placitis secularibus disputare, excepta defensione orphanorum aut viduarum, conductores aut procuratores esse secularium rerum, turpis verbi vel facti jocularitatem esse, vel jocum secularem diligere, aleas amare, ornamentum inconveniens pro-

G G g g

1. 90.

II. 6. 20.
Conc. Mo-
gent. an-
888. c. 14.

Concil. A-
relat. I. c.
7.

VII. 456.

VI. 88.

VII. 197.

Conc. Mo-
gent. an-
813. c. 14.
Burchard.
lib. 8. c. 90.
Ivo par. 7.
c. 128.
Lib. 3. De-
cretal. tit.
50. c. 1.

posito suo querere, in delictis vivere velle, gulam & ebrietatem sequi, pondera injusta vel mensuras habere, negotium injustum exercere, (Non tamen justum negotium est contradicendum, propter necessitates diversas, quia legimus sanctos

Regula S. Bened. c. 57.

Apostolos negotiasse. Et in Regula sancti Benedicti precipitur praevidere per quorum manus negotium monasterij transeat.) canes & aves sequi ad venandum, in omnibus quibuslibet sit causis superfluum esse. Ecce talia & his similia ministris altaris Domini necnon & monachis omnino contradicimus; de quibus dicit

1. Tim. 2.

Apostolus: *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.*

De imitatione apostolica.

Phil. 2. Conc. Mogunt. an. 813. c. 15.

XLVII. Apostolus ait: *Imitatores mei estote, & observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram. Non observetis eos qui sunt inimici crucis Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in caelis est.* Sicut Hieronymus in epistola ad Galatas ait: *Emulantur, ait, bene quicumque videant vel audiant esse in aliquibus gratias, dona, virtutesque ipsi tales esse desiderant, & fidem, vitam, atque industriam eorum, per que illa meruerunt, nituntur imitari, ut possint ea quoque bona emulatione digna consequi, magis querentes spiritalia quam carnalia, ut perseveranti gradu ad finem boni operis pervenire possint.* Augustinus in libro primo de agone Christianorum,

Hieron. in c. 4. ep. ad Galat.

hanc sententiam interpretans, ait: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Quare intelligendum est etiam ipsum Apostolum in semetipso triumphasse de potestatibus hujus mundi, sicut de Domino dixerat, cujus se imitorem esse profitetur. Imitemur ergo & nos illum, sicut hortatur, & castigemus corpus nostrum, & in servitum redigamus, si mundum volumus vincere. Aliquando quidem suo exemplo Christi nos fieri imitatores jubet dicendo: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Aliquando quidem de se respiciens ad Deum, ad ipsius nos imitationem hortatur dicens: *Estote imitatores Dei, sicut filij carissimi.* Iam verò demonstrans quia nihil ita hanc imitationem pariat quam si ita vivat aliquis ut bonum ejus in commune proficiat, atque universis utiliora praevideat, adjunxit: *Ambulate in caritate.* Ideo cum dixisset, *Imitatores mei estote,* continuo de caritate disseruit, quia hæc præ-

1. Cor. 11.

cipue virtus homines Deo proximos facit. *De Canonicis Clericis, ut canonicè vivant.*

Ephes. 5.

XLVIII. In omnibus igitur, quantum humana permittit fragilitas, decrevimus ut Canonici Clerici canonicè vivant, observantes divinæ scripturæ doctrinam & documenta sanctorum patrum, & nihil sine licentia Episcopi sui vel magistri eorum compositè agere præsumant. *De his qui servos suos extra judicem necant.*

Concil. Agath. c. 62.

XLIX. Si quis servum proprium sine conscientia judicis occiderit, excommunicatione vel penitentia biennij reatum sanguinis emundabit.

Concil. Epao. c. 34.

L. Placuit ut, sicut plerunque fit, quicumque odio aut longinqua inter se lite discesserint, & ad pacem revocari diuturna intentione nequiverint, à civitatibus primitus sacerdotibus arguantur. Qui si inimicitias deponere perniciose intentione noluerint, de Ecclesiæ cætu justissima excommunicatione pellantur.

Concil. Vvornat. c. 38.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Trol. c. 12.

Concil. Vvornat. c. 41.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Concil. Trol. c. 12.

Regino lib. 2. c. 376.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Regino lib. 2. c. 376.

Ivo par. 13. c. 62.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Ivo par. 13. c. 62.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

Gratian. di. 90. c. 9. Placuit.

Concil. Agath. c. 31.

Concil. Vvornat. c. 41.

Concil. Trol. c. 12.

Haltgar. lib. 4. c. 32.

Regino lib. 2. c. 376.

Burchard. lib. 10. c. 61.

Ivo par. 13. c. 62.

tes adversus invicem negotia proprium Episcopum relinquere & ad secularia iudicia convolare,

De eo qui excommunicatus ante audientiam communicare presumpserit.

V. 30.
VII. 26.
LIV. Si quis excommunicatus ante audientiam communicare presumpserit, ipse in se damnationem protulit.

De potente qui aliquem expoliaverit.

Capitula
Herardi
127.
LV. Si quis potentum quemlibet expoliaverit, & admonente Episcopo non reddiderit, excommunicetur. *Vide supra lib. 5. cap. 319. & lib. 7. cap. 209.*

Quod Ecclesiarum omnium dotes ad Episcopi ordinationem debeant pertinere.

VII. 25. 2.
LVI. Multi contra canonum constituta sic Ecclesias quas edificaverint postulant consecrari ut dotem quam ejus Ecclesie contulerint censeant ad Episcopi ordinationem non pertinere. Quod factum & in preterito displicet, & in futuro prohibetur. Sed omnia secundum constitutionem antiquam ad Episcopi ordinationem & potestatem pertineant.

De his que a fidelibus in parrochianis basilicis offeruntur.

LVII. De his que parrochianis in terris, vineis, mancipiis, atque pecuniis quacunque fideles obtulerint, antiquorum canonum instituta servantur, & omnia in Episcopi potestate consistant. De his tamen que in altario accesserint, tertiam fideliter Episcopus deferatur.

Concil. Aurelian. I. c. 15.
Burchard. lib. 5. c. 136.
Ivo par. 3. c. 202.
Gratian. 10. q. 1. c. 7. *De his que.*

De quatuor portionibus ecclesiasticis.

LVIII. Quod in unaquaque Ecclesia cui Episcopus preest quatuor tam de redditibus quam de oblationibus fidelium fieri debeant portiones, ut una sit Episcopi, alia Clericorum, tertia pauperum, & quarta fabricis ecclesiasticis adplicetur.

Decreta Gelas. c. 27.
Concil. Paris. VI. lib. 1. c. 15.
Regino lib. 1. c. 33.
Burchard. lib. 3. c. 157.
Ivo par. 3. c. 203.
Gratian. 12. q. 2. c. 27. *Quatuor.*

De eo qui anathematis panam parvi duxerit.
Ex epistola Papae Gelasij.

LIX. Ut si quis anathematis poenam parvi duxerit, etiam documento quo se putat prædium possidere frustretur. Licetque cuilibet ecclesiasticae personæ vocem contradictionis afferre, & cum fru-

Tom. I.

ctibus præteriti temporis eadem prædia alienata reposcere.

De his laicis qui contemptores canonum extiterint.

LX. Ut laici contemptores canonum VII. 457. excommunicentur, Clerici honore priventur.

Capitula Angilramni c. 48.
Burchard. lib. 15. c. 6.
Ivo par. 16. c. 7.

Ut populus ante completam Missam & benedictionem acceptam egredi non presumat.

LXI. Cum ad celebrandas Missas in VII. 277. Dei nomine convenitur, populus non antè discedat quam Missæ sollempnitas compleatur. Et ubi Episcopus fuerit, benedictionem accipiant sacerdotis. Sacerdote autem verbum in Ecclesia faciente, qui egressus de auditorio fuerit, excommunicatur.

Concil. Carthag. 4. c. 24.
Regino lib. 1. c. 197.
Burchard. lib. 2. c. 66.
Ivo par. 3. c. 34. & par. 6. c. 162.
Gratian. di. 1. de consecr. c. 63. *Sacerdote.*

De his qui ecclesiastica jejunia absque necessitate dissolvunt.

LXII. Si quis eorum qui continentie student, absque necessitate corporea tradita in commune jejunia & ab Ecclesia custodita superbiendo dissolvit, stimulo suæ cogitationis impulsus, anathema fit.

Concil. Gangr. c. 19.
Regino lib. 1. c. 280.
Burchard. lib. 13. c. 5.
Ivo par. 4. c. 38.
Gratian. di. 30. c. 8. *Si quis eorum.*

Ut sacramentum catechumenis non prebeat.

LXIII. Item placuit ut etiam per VII. 169. solemnissimos paschales dies sacramentum corporis & sanguinis Domini catechumenis non detur, nisi solitum solis: quia si fideles per illos dies sacramenta non mutant, nec catechumenos oportet mutare. Quæ forma etiam à publicè poenitentibus omnino sequenda est.

De his qui rebaptizati vel reconfirmati sunt quid sit agendum.

LXIV. De his qui rebaptizati sine aliqua necessitate vel tormento lapsi sunt, placuit ut circa eos illa Nicænæ synodi statuta servantur quæ de prævaricatoribus constituta esse noscuntur, id est, ut septem annis inter catechumenos orent, & duobus inter catholicos; & postea,
G G g g ij

Concil.
Herd. c. 9.
Concil.
Nic. c. 10.

moderatione & clementia Episcopi, fidelibus in oblatione & eucharistia communicent. Quam formam sequantur & reconfirmati.

De Clericis qui ad secularium defensionem confugiant propter distractionem Episcopi.

LXV. Placuit ut Clericus, si relicto officio suo propter distractionem ad secularium fortasse confugerit, & is ad quem recurrit solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de Ecclesie communiione pelatur.

De turpiloquiis.

LXVI. Clericos scurriles & verbis turpibus jocularibus ab officio detrahendos.

Concil. Carthag. 1v. c. 60.

Concil. Agath. c. 70.

Regino lib. 1. c. 152.

Burchard. lib. 2. c. 172.

Ivo par. 6. c. 262. 263. & par. 11. c. 79.

Gratian. di. 46. c. 6. Clericum.

De Clericis qui in convivio cantare presumpserint.

LXVII. Clerici inter epulas cantantes supradictae sententiae severitate coercentur.

Concil. Carthag. 1v. c. 62.

Concil. Antistod. c. 40.

Regino lib. 1. c. 150.

Burchard. lib. 2. c. 170.

Ivo par. 6. c. 261.

Gratian. 22. q. 1. c. 9. Clericum.

Ne Clericus per creaturas juret.

LXVIII. Clericum per creaturas jurantem acerrime objurgandum. Si persistit in vitio, excommunicandum.

Concil. Carthagin. 1v. c. 61.

Regino lib. 1. c. 155.

Burchard. lib. 2. c. 175.

Ivo par. 6. c. 266.

Gratian. 22. q. 1. c. 9. Clericum.

Ne ante horam diei tertiam quis ad convivium percat, nec ante benedictionem manducet.

LXIX. Non oportet Clericos vel laicos religiosos ante sacram horam diei tertiam inire convivia, neque aliquando Clericos nisi hymno dicto edere panem, & post cibos gratias auctori Deo referre.

Martin. Bracar. c. 65.

Regino lib. 1. c. 187.

Burchard. lib. 2. c. 165.

Ivo par. 6. c. 256.

Gratian. di. 44. c. 12. Non liceat.

Vt Presbyter, si inconsulto Episcopo agendam celebraverit, honore privetur.

Ex Concilio Carthaginis.

LXX. Numidius Episcopus Massili-

anus dixit. In quibusdam locis sunt Presbyteri qui aut ignorantes simpliciter, aut dissimulantes audacter, praesente & inconsulto Episcopo, cum pluribus in domiciliis agunt agendam. quod disciplinae incongruum esse cognoscit sanctitas vestra. Genilius Episcopus dixit. Fratres & coepiscopi nostri dignae suggestioni tuae respondere propter ignorantiam non morantur. Ab universis Episcopis dictum est. Quisquis Presbyter inconsulto Episcopo agendam in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo contrarius existit.

Ne presbyter benedictionem vel penitentiam in Ecclesia dare presumat.

LXXI. Benedictionem super plebem in Ecclesia fundere aut penitentem in Ecclesia benedicere Presbytero penitus non licebit.

Indicio multitudinis ordinationes fieri non debere.

LXXII. Quod non sit permittendum turbis electiones eorum facere qui sunt ad sacerdotium provehendi.

Si qui Clerici ab Episcopis suis promoti contempserint, nec illis maneant unde recedere noluerint. Ex Concilio Carthaginis.

LXXIII. Placuit ut quicumque Clerici vel Diaconi pro necessitatibus Ecclesiarum non obtemperaverint Episcopis suis volentibus eos ad honorem ampliorum in sua Ecclesia promovere, nec illi ministrent in gradu suo unde recedere noluerunt.

Ex decretis Papae Gregorij junioris.

De incestis.

LXXIV. Si quis consobrinam duxerit in conjugium, anathema sit. Et paulo post inferi. Si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit uxorem, anathema sit. Et Dominus in lege divina ait: Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, ut revelet turpitudinem ejus. Et paulo post: Nec accedat ad uxorem ejus qui sibi affinitate conjungitur. Item unde supra. Nullus certi gradus sanguineam in conjugium accipiat aut sibi sceleratis nuptiis desideret copulari. Item ex dictis Episcoporum & Imperatorum Theodosij & aliorum: In septem gradibus omnia propinquitatum nomina continentur, ultra quos nec adfinitas invenitur nec successio potest amplius prorogari.

Item de incestis. Ex epistolis Gregorij Papae Bonifacio Mogontiae Archiepiscopo missis.

LXXV. Progeniem suam unumquemque usque ad septimam observare

Concil. A-
gath. c. 44.

v. 11. 79.

Concil.
Carthag. c.

Burchard.
lib. 2. c. 173.

Ivo par. 6.
c. 21.

Gratian. di.
74. c. 4.

Placuit.

Decreta
Gregor. II.
c. 8. & seq.

Levit. 18.

Interpret.
tit. 11. lib.
4. Sentent.
Pauli.

v. 1. 80.
Gregor.
III. ep. 1. c.

5.

Burchard.
lib. 7. c. 11.
Concil. A-
gath. c. 61.
Concil.
Epaon. c.
10.
Concil. A-
reclat. V. l.
c. 11.
Regino lib.
1. c. 18 f.
Burchard.
lib. 7. c. 4.
Ivo par. 9
c. 40.

decernimus generationem, & quandiu se agnoscunt affinitate propinquos, ad huius copulæ non accedere societatem. Et in sanctis canonibus spiritu Dei conditis de incestis habetur inferum: *Incestis conjugum nihil prorsus venie reservamus, nisi cum adulterium separatione sanaverint.* Incestos verò nullo conjugij nomine appellandos sancimus. Sed quibus illicita conjunctio interdicitur, nisi hi sunt quos sanctorum patrum decreta conjugio copulari prohibent, habebunt ineundi melioris conjugij libertatem.

De sacramento catechumenis non dando in diebus solemnibus Pasche.

Suprà c. 63.

LXXXVI. Vt per sollempnissimos paschales dies sacramentum catechumenis non detur, nec eis qui à liminibus Ecclesie sunt exclusi, neque eis, ante canonicam reconciliationem, qui publicam gerunt poenitentiam, nisi benedictione salis.

De his qui solo convivio gentilium vel escis immolatis usi sunt. Aut quod hi qui homicidia vel alia capitalia perpetrant flagitia, non nisi per publicam poenitentiam sanari possint.

V. 116.

117.

LXXXVII. Qui convivio solo gentilium & escis immolatis usi sunt, possunt jejuniis & manus impositione purgari, ita ut deinceps ab idolothytis abstinentes, sacramentorum Christi possint esse participes. Si autem aut idola adoraverunt, aut homicidiis vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem eos nisi per poenitentiam publicam non oportet admitti.

De familiaritate extraneorum mulierum.

Canones S.

Leodegarij

c. 10.

LXXXVIII. Vt nullus familiaritatem extraneorum mulierum præsumat habere. Et qui inventus fuerit, severius corrigatur.

Ne mulieres monasterium monachorum ingrediantur.

Ibid.

LXXXIX. Vt mulieres monasterium monachorum nullatenus ingrediantur. Vt omnibus vespertinis & matutinis horis oratio dominica dicatur.

Concil.

Gerund.

c. 10.

Gratian. di.

1. de con-

secr. c. 14.

14 semper

placuit.

LXXX. Placuit ut omnibus diebus post Matutinas & Vesperas oratio dominica à sacerdote proferatur.

De his qui sibi quacunq; negligentia mortem inferunt, ut eorum commemoratio in oblatione non fiat. Similiter & de his qui pro suis sceleribus puniantur.

LXXXI. Placuit ut hi qui sibi ipsis aut ferro aut veneno aut præcipitio aut suspensio vel quolibet modo violenter in-

ferunt mortem, nulla illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum psalmis ad sepulturam eorum cadavera deducantur. Multi enim sibi per ignorantiam usurparunt. Similiter & de his placuit qui pro suis sceleribus puniuntur.

Concil. Bracar. 1. c. 16.
Gregorij III. judicia c. 32.
Halitgar. lib. 4. c. 6.
Regino lib. 1. c. 92.
Burchard. lib. 19. c. 130.
Ivo par. 10. c. 188. & par. 15. c. 140.
Gratian. 23. q. 5. c. 12. Placuit.

De verbo otioso.

LXXXII. Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines si reddent Deo rationem in die iudicij, multò magis damnantur noxia verba loquentes. Otiosum quippe verbum est quod aut utilitate reditudois aut ratione iustæ necessitatis caret. Attamen in die iudicij de eo ratio reddetur.

De eo qui hominem peremerit.

LXXXIII. Qui occiderit hominem, juxta canonicam poenitentiam sanctionem, & ab Ecclesia prius prociatur, ubi prostratus in terram, in cinere & cilicio, in introitum & exitum populi semper jaceat, humiliter postulans ut pro se orare non dedignentur. Et hoc usque ad satisfactionem Ecclesie & sacerdotum agat, pane tantum & aqua fruens, nisi humanius erga eum Episcopo agere placuerit cujus ditioni subleat.

De sartatilis Ecclesiarum quæ ex donis sunt eisdem conlatis, ut in potestate Episcopi revocentur quæcunque conligata fuerint.

LXXXIV. Quæcunque pro sartatilis Ecclesiis fuerint conligata, in potestate Pontificis aut Presbyteri vel servientium sanctorum locorum, secundum voluntatem conferentis, ad se debeant revocare. Quòd si aliquis hæc inde abstraxerit, raperit, furatúsve fuerit, vel ea fraudaverit, aut vastaverit, seu quocunque commento alienaverit, sciat se esse canonicè excommunicatum quousque ea quæ abstulerit studeat reformare.

Ne Presbyterum, Diaconum, aut Clericum aliquem nullus iudex secularis absque consensu Episcopi sui distringat.

LXXXV. Vt nullus iudex neque Presbyterum neque Diaconum aut Clericum aut juniorem Ecclesie sine scientia Pontificis per se distringat aut condemnare præsumat.

G G g g ij

Math. 11.
Concil. Pa-
ris. VI. lib.
1. c. 3.

Concil. Pa-
ris. V. c. 6.

V. l. 136.

De libertis, ut à sacerdotibus defensentur.

LXXXVI. Liberti quorumcunque ingenuorum à sacerdotibus defensentur, nec ad publicum ullatenus revocentur.

Ne aliquis Clericus pro quacunque occasione extraneam mulierem in domo sua habeat.

LXXXVII. Nullus ergo deinceps Clericorum, pro occasione necessitatis vestes faciendi, aut causa ordinandi domus, extraneam mulierem in domo sua habere præsumat.

De viduis. Ex epistola beati Gregorij Papæ Bonifacio Archiepiscopo missa, in qua inter cetera ita legitur decretum.

LXXXVIII. Viduas à proposito discedentes viduitatis, super quibus nos consulere voluit dilectio tua, frater carissime, credo te nosse à sancto Apostolo Paulo & à multis sanctis patribus, nisi convertantur, olim esse damnatas, quas & nos apostolica auctoritate damnandas & à communione fidelium atque à liminibus Ecclesiæ arcendas fore censemus usquequo obediant Episcopis suis, & ad bonum quod cæperunt, invita aut voluntarie revertantur. De virginibus autem non velatis, si deviaerint, à sanctæ memoriæ prædecessore nostro Papa Innocentio taliter decretum habemus. *Hæc verò que*

Decreta Innoc. I. c. 1. c.

*necdem sacro velamine tecla, tamen in proposito virginuli semper se simulaverunt permanere, licet velate non fuerint, si nupsent, his agenda aliquanto tempore penitentia est; quia sponsio eorum à Domino tenebatur. Si enim inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigit, solvi sine vindicta non poterit. & cetera. Nam si virgines nondum velatæ taliter penitentia publica puniuntur, & à cætu fidelium usque ad satisfactionem excluduntur, quanto potius viduæ, quæ perfectioris ætatis & maturioris sapientiæ atque consilij existunt, virorumque consortio multotiens usæ sunt, & velari se permiserunt, habitumque religionis assumpserunt, & demum apostataverunt, atque ad priorem vomitum sunt reversæ, à nobis & ab omnibus fidelibus à liminibus Ecclesiæ & à cætu fidelium usque ad satisfactionem sunt eliminandæ & carceribus tradendæ; qualiter, juxta beatum Apostolum Paulum, tradentes hujusmodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini. De talibus enim & Dominus per Moysen loquitur dicens: *Auferre malum de medio vestri.**

1. Cor. 5.

Deuter. 17.

De quibus & per Prophetam ait: *Leta- bitur justus cum viderit vindictam. Manus suas lavabit in sanguine peccatoris.* De talibus namque eorumque similibus atque eisdem consentientibus (quia non solum qui faciunt, sed etiam qui facientibus consentiunt, rei sunt) Dominus per eundem Prophetam David, loquitur dicens: *Vi- debas furem, curuebas cum eo; & cum adulteris portionem tuam ponebas.* Et multa talia eorumque similia. Tales verò personæ indubitanter adulteræ esse manifestantur; quoniam, relicto immortalis sponso, ad anteriorem ut canes ad proprium reversæ sunt vomitum, & apostata factæ; illicita ac sacrilega se contagione polluentes, viris mortalibus se conglutinaverunt: quæ etiam, juxta eundem Apostolum Paulum, eò quod viduitatis propositum dimiserunt, & fidem quam cum Deo pepigerunt frangere præsumperunt, atque primam fidem prævaricaverunt, sunt damnandæ à nobisque & à vobis atque à reliquis nostri ordinis viris, à singulari videlicet sua in diocesi, à liminibus Ecclesiæ & à cætu fidelium usque ad satisfactionem, ut prædictum est, sunt eliminandæ. A talium autem consortio & societate omnes fideles in omnibus abstinere mandamus. Super quibus etiam placuit, quousque in ipso detestando & illicito atque sacrilego carnis contubernio perseverant, ut nullus Christianorum, nisi quibus proprius studio corrigendi iusserit Episcopus, cum eis in quoquam communicet, aut ad domum in qua sunt accedat; cum quibus etiam, ut jamdictus sanctus præcipit Apostolus, nulli fidelium cibum sumere licet. Quod si quis ex his quicquam tentare aut temerare præsumpserit, pari cum eis excommunicationis sententia feriat. & cetera.

De decimis que Ecclesiis dantur, ne eas Presbyteri vendere præsumant.

LXXXIX. Ut non præsumant Presbyteri decimas vendere quæ in pauperum & in Ecclesiarum usibus dantur, sicut hæcenus, mirabile dictu, in horreis veteratæ, ad thesaurorum cumulum, in cuius rei testimonio multi pauperum de manibus sacerdotum requirendi moriuntur. Sed ubi Deo largiente abundaverint, ad sustentationem pauperum parentur tali in tempore.

De pauperibus à Presbyteris colligendis.

XC. Ut Presbyteri cotidie duos vel tres pauperes colligant ad lavandos pedes.

De prædiis que Presbyteri post ordinationem suam emerint.

Capitulare
an. 744. c.
II. XCI. Ut Presbyteri post ordinationem suam paupertatis prædia comparantes, testamenta Ecclesiis confirment. Sin aliter, ut fraudatores removeantur.

Vt Presbyteri ad tractanda eorum ministeria ad civitatem veniant.

XCII. Ut Presbyteri singillatim sub dispositione Episcopi in civitatibus veniant ad tractanda ministeria.

De his qui communicaverint, ut tribus horis suspendantur, propter cibi commixtionem.

XCIII. Ut doceantur communicantes duabus vel tribus suspendere horis, propter admixtionem cibi. Vide infra cap. 150.

De satisfactione cotidiana sacerdotum.

Ivo par. 6.
c. 166. XCIV. Ut sicut sine culpa nemo cotidie existit, ita sine cotidiana satisfactione nullus esse debet, etiam sacerdotum vel Christianorum.

De eo qui sine consensu Episcopi Presbyterum de Ecclesia egerit vel constituerit.

V. 25. XCV. De his qui sine consensu Episcopi Presbyteros in Ecclesiis suis constituunt, vel de Ecclesiis eiciunt, & ab Episcopo vel à quolibet Misso dominico admoniti obedire noluerint, ut bannum nostrum revuadiare cogantur, & per fidei iussos ad placitum nostrum venire jubeantur. Et tunc nos decernamus utrum nobis placeat ut aut illum bannum persolvant, aut aliam harniscaram sustineant.

De Ecclesiis inter heredes divisis.

V. 29. XCVI. De Ecclesiis que inter coheredes divise sunt consideratum est quatinus si secundum providentiam & admonitionem Episcopi ipsi coheredes eas voluerint tenere, & honorare faciant. Sin autem hoc contradixerint, ut in Episcopi potestate maneat utrum eas ita consistere permittat, aut reliquias exinde auferat. Et ubi ad nostrum beneficium Ecclesiæ pertinentes ita divise inventæ fuerint, ut describatur, & nobis renuntietur.

De destructione Ecclesiarum.

V. 275. XCVII. De Ecclesiis destructis, ut Episcopi & Missi inquisitionem faciant utrum per negligentiam aut impossibilitatem destructæ sint. Et ubi negligentia inventa fuerit, episcopali auctoritate emendare cogantur qui eas restaurare debuerant. Si verò per impossibilitatem contigit, ut aut plures sint quam necesse sit, aut majoris magnitudinis quam ut ex rebus ad eas pertinentibus restaurari possint,

Episcopus modum inveniat qualiter congruè emendari & consistere possint.

No de manso Ecclesiæ dato contra sancta servitium exigatur.

XCVIII. De uno manso ad Ecclesiæ dato, de quo aliqui homines contra statuta sibi servitium exigunt, quicumque pro hac causa accusatus fuerit, Comes vel Missi hoc quod inde subtractum est Presbyteris cum sua lege restitui faciant. Vide infra cap. 163.

De nonis & decimis quas quidam dare neglegunt.

XCIX. De his qui nonas & decimas jam per multos annos aut ex parte aut ex toto dare neglexerunt, volumus ut per Missos nostros constringantur ut secundum Capitularem priorem solvant unius anni nonam & decimam cum sua lege, & insuper bannum nostrum. Et hoc eis denuntietur, quòd quicumque hanc negligentiam iteraverit, beneficium unde hæc nona & decima persolvi debuit amissurum se sciat. Ita enim continetur in Capitulari bonæ memoriæ genitoris nostri in libro primo capitulo CLVII. Vt qui Ecclesiarum beneficia habent, nonam & decimam ex eis Ecclesiæ cuius res sunt donent. Et qui tale beneficium habent, & ad medietatem laborant, ut de eorum portione proprio Presbytero decimas donent. Item in Capitulari nostro in libro 11. cap. XXI. de eadem re: De nonis quidem & decimis, unde & genitor noster & nos frequenter & in diversis placitis admonitionem fecimus, & per Capitularia nostra qualiter hæc observentur ordinavimus, volumus atque jubemus ut de omni conlaborato & de vino & feno fideliter & pleniter ab omnibus nona & decima persolvatur. De nutrimento vero pro decima, sicut hætenus consuetudo fuit, ab omnibus observetur. Si quis tamen Episcoporum fuerit qui argentum pro hoc accipere velit, in sua maneat potestate, juxta quod ei & illi qui hoc persolvere debet convenerit.

De eo qui decimam dare neglexerit Ecclesiæ cuius esse debet, alterique Ecclesiæ eam dederit.

C. Quicumque decimam abstrahit de Ecclesiæ ad quam per justitiam dari debet, & eam præsumptiosè vel propter munera aut amicitiam vel aliam quamlibet occasionem ad alteram Ecclesiæ dederit, à Comite vel à Misso nostro distringatur ut eisdem decimæ quantitatem cum sua lege restituat. Vide infra cap. 166.

V. 100.

V. 276.
Vide infra
c. 164.

V. 276.
Capitulare
an. 849. tit.
1. c. 6.
Capitula
Karoli Cal.
vi tit. 46.
c. 1.
Lib. 1. leg.
Longob. tit.
1. c. 7.
Regino lib.
1. c. 28.
Ivo par. 16.
c. 338.

De decimis à populo dandis.

V. 101. CI. De decimis quæ populus dare non vult nisi quolibet modo ab eo redimantur, ab Episcopis prohibendum est ne fiat. Et si quis contemptor inventus fuerit, ut nec Episcopum nec Comitem audire velit, si noster homo fuerit, ad præsentiam nostram venire compellatur; ceteri verò distringantur ut inviti Ecclesiæ restituant qui voluntariè dare neglexerunt. *Vide infra cap. 167.*

De his qui Ecclesias restaurare neglegant de rebus earum quas in beneficium habent.

V. 277. CII. Quicumque de rebus Ecclesiarum, quas in beneficium habent, restaurationes earum facere neglexerint, juxta Capitularem anteriorem, in quo de operibus ac nonis & decimis constitutum est, sic de illis adimpleatur, id est, in libro quarto capitulo xxxviii. *De opere namque & restauratione Ecclesiarum consideratum est ut de frugibus terre & animalium nutrimento unà cum aliis rebus omnibus pleniter persolvantur, ut fiat secundum præceptum evangelicum, ubi ait: Decimas do omnium quæ possideo. & reliqua. De opere verò vel restauratione Ecclesiarum Comes & Episcopus sive Abbas unà cum Misso nostro, quem ipsi sibi ad hoc elegerint, considerationem faciant ut unusquisque eorum tantum inde accipiat ad operandam & restaurandam quantum ipse de rebus Ecclesiarum habere cognoscitur. Similiter & Vassi nostri aut in commune tantum operis accipiant quantum rerum Ecclesiarum habent, vel unusquisque per se juxta quantitatem quam ipse tenet. Aut si inter eos convenierit ut pro opere faciundo argentum donent, juxta estimationem operis in argento persolvant, cum quo pretio rector Ecclesiæ ad prædictam restaurationem operarios conducere & materiam emere possit. Et qui nonas & decimas dare neglexerit, primum quidem illas cum lege sua restituat, insuper & bannum nostrum solvat; ut ita castigatus caveat ne, sæpius iterando, beneficium amittat.*

De his qui agros dominicos excolere neglegant, ne nonas ex eis persolvant.

V. 278. CIII. De illo qui agros dominicos propterea neglexit excolere ut nonas & decimas exinde non persolvat, & alienas terras ad excolendum propter hoc accipit, volumus ut de tribus annis ipsam nonam cum sua lege persolvat. Et si quis contemptor aut Missorum nostrorum propter hoc extiterit, per fidejussores ad palatium venire compellatur. *Vide infra cap. 169.*

De beneficiis destructis.

CIV. De beneficiis destructis hoc observetur quod in Capitulare priori continetur, id est, in libro iv. capitulo xxxvi. de eo qui beneficium desertum fecerit. *Quicumque beneficium suum occasione proprii desertum habuerit, & intra annum postquam ei à Comite vel Misso nostro notum factum fuerit, illud emendatum non habuerit, ipsum beneficium amittat.*

De malis Scabinis eiciendis.

CV. Vt Missi nostri, ubicunque malos Scabinos inveniunt, eiciant, & totius populi consensu in locum eorum bonos eligant. Et cum electi fuerint, jurare faciant ut scienter injustè judicare non debeant.

Capitulare an. 829. tit. 2. c. 2.
Capitula Karoli Calvi tit. 45. c. 9.
Lib. 2. leg. Longob. tit. 41. c. 3.
Ivo par. 16. c. 339.

De melioribus & veracibus eligendis.

CVI. Vt in omni comitatu hi qui meliores & veraciores inveniri possunt eligantur à Missis nostris ad inquisitiones faciendas & rei veritatem dicendam; & adjutores Comitum sint ad justitias faciendas.

Capitulare an. 829. tit. 2. c. 3.
Capitula Karoli Calvi tit. 45. c. 11.
Lib. 2. leg. Longob. tit. 41. c. 4.
Ivo par. 16. c. 340.

De Scabinis qui propter munera aut amicitiam injustè judicaverint.

CVII. Volumus ut quicumque de Scabinis deprehensus fuerit propter munera aut propter amicitiam vel inimicitiam injustè judicasse, ut per fidejussores missus ad præsentiam nostram veniat. De cetero, omnibus Scabinis denuntietur ne quis deinceps etiam justum judicium vendere præsumat.

De legitimis & rationabilibus commutationibus Ecclesiarum Dei.

CVIII. Vbi commutationes tam legitime & rationabiles atque utiles Ecclesiis factæ sunt, permaneant. Vbicunque verò inutiles & incommode atque irrationabiles factæ sunt, dissolvantur; & recipiat unusquisque quod dedit. Vbi verò mortua manus interjacet, aut alia quælibet causa, quæ rationabilis esse videatur, inventa fuerit, diligenter describatur, & ad nostram notitiam perferatur.

De

De eo qui comprobatus fuerit testes in perjurium scienter induxisse.

Capitulare an. 829. tit. 2. c. 6. Lib. 1. leg. Longob. tit. 51. c. 24. Regino lib. 2. c. 529.

CIX. Quicumque comprobatus fuerit de eo quod scienter testes in perjurium induxisset, sub fideiussione ad palatium nostrum venire compellatur, ut ibi cum fidelibus nostris consideremus quid de tali homine faciendum sit.

Ve nummos bonos nullus respuat.

Capitulare an. 829. tit. 2. c. 7.

IV. 33.

CX. De bonis denariis, quos populus recipere non vult, volumus ut hoc observetur & teneatur quod in priori Capitulari nostro conscriptum est, id est, in libro quarto capitulo xxx. Quicumque liber homo vel in emptione vel in debiti solutione denarium merum & bene pensantem recipere noluerit, bannum nostrum, id est, sexaginta solidos, componat. Si vero servi ecclesiastici aut fiscalini nostri aut Comitum aut Vassallorum nostrorum hoc facere presumpserint, sexaginta ictibus vapulent. Et si actores nostri aut aliorum vel Advocati eos Missis nostris vel Comitibus iussi presentare noluerint, praeditum bannum, id est, sexaginta solidos, componant. Et ad hanc constitutionem nostram adimplendam Episcopi & Abbates, sive reliqui qui beneficia nostra habent, adjuvent Comites in suis hominibus distringendis. Et si Comites hanc nostram constitutionem neglexerint, hoc per Missos nostros ad nostram notitiam perferatur.

De collectis malis omnimodis inibendis.

Capitulare an. 829. tit. 1. c. 10. Lib. 1. leg. Longob. tit. 17. c. 10.

CXI. Collectae ad malè faciendum fieri omnimodis prohibeantur. Et ubicunque huiusmodi praesumptiones factae fuerint, digna emendatione corrigantur. Et si per negligentiam Comitum vel factae sunt vel in emendata remanserunt, hoc ad nostram notitiam perferatur. Auctor verò facti, si fuerit Praepositus vel Advocatus sive Centenarius vel qualibet alia dignitate praedita libera persona, post legalem emendationem in loco factam, sub fideiussoribus ad nostram praesentiam veniat. Multitudo verò, sive de servis sive de liberis sit, legitima emendatione multetur.

Ve pontes publici, qui destructi fuerint, iterum extruantur.

Capitulare an. 829. tit. 2. c. 11.

CXII. De pontibus publicis destructis placuit nobis ut hi qui iussionem nostram in reparandis pontibus contempserunt, volumus ac iubemus ut omnes homines nostri in nostram veniant praesentiam rationes reddere cur nostram iussionem ausi sunt contemnere. Comites autem reddant rationem de eorum pagensi-

Tom. I.

bus, cur eos aut non constrinxerunt ut hoc facerent, aut nobis nuntiare neglexerunt. Similiter & de iniustus teloneis, ubicunque accipiuntur, sciant se exinde nobis rationem reddituros.

De examine aquae frigidae.

CXIII. Ut examen aquae frigidae, quod haecenus faciebant, à Missis nostris omnibus interdicatur ne ulterius fiat.

Capitulare an. 829. tit. 2. c. 12.

Lib. 2. leg. Longob. tit. 55. c. 31. Hincmar. ep. 39. & in lib. de divortio Lothar. pag. 611.

De reversione Comitum & pagensium de hostili expeditione, ut ex eo die super quadraginta dies sit bannus ressusus.

CXIV. Postquam Comes & pagenses de quacunque expeditione hostili reversi fuerint, ex eo die super quadraginta noctes sit bannus ressusus, quod lingua Theodisca scartlegi, id est, armorum depositio, vocatur.

De audientia Regis. Et ut Comites & Missi dominici maximam curam habeant pauperum.

CXV. Hoc Missi nostri notum faciant Comitibus & populo quod nos in omni hebdomada unum diem ad causas audientias & iudicandas federe volumus. Comites autem & Missi nostri magnum studium habeant ne fortè propter eorum negligentiam pauperes crucientur, & nos tedium propter eorum clamores patiamur, si nostram gratiam habere velint. Populo autem dicatur ut caveat de aliis causis se ad nos reclamare nisi de quibus aut Missi nostri aut Comites eis iustitias facere noluerint.

De inferenda à Vicariis vel aliis Missis Comitum exigenda.

CXVI. Quicumque Vicarij vel alij ministri Comitum tributum quod inferenda vocatur majoris pretij à populo exigere praesumpserit quàm à Missis bonae memoriae genitoris nostri constitutum fuit, hoc est, duos solidos pro una vacca, hoc quod iniuste superposuit atque abstulit sibi que retinuit, his quibus hoc tulit cum sua lege restituat, & insuper fredum nostrum componat, & ministerium amittat.

De eo qui propter cupiditatem rerum quacunque propinquorum suorum interfecerit.

CXVII. Quicumque propter cupiditatem rerum patrem, aut matrem, aut fratrem, aut sororem, vel nepotem, vel alium propinquum suum interfecerit, hereditas interfecti ad alios suos legitimos

HHhh

Capitulare an. 829. tit. 2. c. 13. Capitula Karoli Calvi tit. 35. c. 33. Lib. 1. leg. Longob. tit. 14. c. 17.

Capitulare an. 829. tit. 1. c. 14.

Ibid. c. 15.

Capitulare an. 829. tit. 3. c. 2. Lib. 1. leg. Longob. tit. 10. c. 4. Regino lib. 2. c. 79.

heredes perveniat. Interfectoris verò hereditas in fiscum redigatur. Ipse verò, ordinante Episcopo, publicæ pœnitentiæ subdatur.

De cuiuslibet propria uxore dimissa, vel sine culpa interfecta.

V. 300. CXXXVIII. Quicumque propria uxore derelicta, vel sine culpa interfecta, aliam duxerit, armis depositis, publicam agat pœnitentiam. Et si contumax fuerit, comprehendatur à Comite, & ferro vinciatur, & in custodiam mittatur, donec ad nostram notitiam deducatur. *Vide infra cap. 161.*

De eo qui res alienas cuiuslibet homini vendiderit.

Capitulate an. 729. CXXXIX. Quicumque res alienas cuiuslibet homini vendiderit, & ipse homo easdem res alicui alteri dederit sive vendiderit, & ipse qui tunc easdem res comparatas habet per malum ingenium proprio filio aut alteri cuiuslibet necdum legitimos annos habenti iustitiæ tollendæ causa tradiderit, volumus atque firmiter præcipimus ut si pater ejusdem parvuli vixerit, ipse intret in causam rationem reddendi pro filio suo. Si autem pater mortuus est, tunc legitimus ejus propinquus, qui iustè ei tutor aut defensor esse videtur, pro ipso rationem reddere compellatur. Similiter de aliis omnibus iustitiis ad eum pertinentibus, excepta sua legitima hereditate, quæ ei per successionem parentum suorum legitime evenire debuit. Quòd si quis hanc nostram iustitionem contempserit vel neglexerit, sicut de ceteris contemptoribus, ita de eo agatur. Is verò qui easdem res primus invalens & injustè vendidit, necnon & emptores, excepta sola persona parvuli, hoc quod fraudulenter admiserunt, intra patriam emendare cogantur. Et poenitentia, sicut contemptores iustitionis nostræ, sub fideiussoribus ad nostram præsentiam venire compellantur. *Vide infra cap. 162.*

Anno feliciter XI. regni Domini nostri Karoli gloriosissimi Regis, in mense Martio, qualiter congregatis in unum synodali Concilio Episcopis, Abbatibus, virisque illustribus, unà cum Comitibus, secundum Dei voluntatem, pro causis opportunis censentur utiliter esse decreta.

De Metropolitanis.

CXX. De Metropolitanis, ut Epif-

copi suffraganei eis adjuvatores sint, & ea quæ erga ministerium illorum emendanda cognoscunt, libenti animo emendant atque corrigant.

De Episcopis ordinandis.

CXXXI. De Episcopis. Vbi in præsens Episcopi ordinati non sunt, sine tarditate ordinentur.

De monasteriis sub regula constitutis.

CXXXII. Ut monasteria quæ sub regula fuerint, sub regula vivant. Similiter & monasteria puellarum ordinem sanctum custodiant. Et unaquæque Abbatisa in suo monasterio sine intermissione resideat.

De potestate Episcoporum super Presbyteros & Clericos.

CXXXIII. Ut Episcopi de Presbyteris & Clericis infra illorum parrochiam potestatem habeant secundum canones.

De incestuosis hominibus.

CXXXIV. Ut Episcopi incestuosos homines emendant, & magnam diligentiam habeant ex eis. Sed & de viduis infra suam parrochiam potestatem habeant ad corrigendum.

De alterius Clerico Episcopi non recipiendo nec ordinando.

CXXXV. Ut non liceat alterius Clericum recipere nec ordinare ad aliquem gradum.

De homicidis qui secundum legem mori debent.

CXXXVI. Ut homicidæ vel ceteri rei qui legibus mori debent, si ad Ecclesiam confugerint, non excusentur. Et si se emendare noluerint, nullus eis victus detur.

De decimis dandis.

CXXXVII. De decimis. Ut unusquisque suam decimam donet, atque per iustitionem Episcopi dispendatur.

De latronibus ad placitum Comitum exhibendis.

CXXXVIII. Ut latrones de infra emunitatem illi iudices in Comitum placitum præsentent. Et qui hoc non fecerit, beneficium & honorem perdat. Similiter Vassi nostri, si hæc non adimpleverint, beneficium & honorem perdat. Et qui beneficium non habent, bannum solvant.

Ut perjurya quis faciens manum perdat.

CXXXIX. De eo qui perjuryum fecerit, ut nullam redemptionem solvat, sed manum perdat. Quòd si accusator contendere voluerit de ipso perjuryo, stent ad crucem. Et si jurator vicerit, lege sua accusator emendet. Hoc verò de minoribus

Capitulate an. 779. c. 1.

Lib. 1. leg. Longob. tit. 1. c. 1.

Ibid. c. 1. Lib. 1. leg. Longob. tit. 1. c. 1.

Capitulate an. 779. c. 1. Lib. 1. leg. Longob. tit. 1. c. 1.

Capitulate an. 779. c. 1. Lib. 1. leg. Longob. tit. 1. c. 1.

Capitulate an. 779. c. 1.

Ibid. c. 1.

Ibid. c. 1. Lib. 1. leg. Longob. tit. 1. c. 1.

Capitulate an. 779. c. 1. Lib. 1. leg. Longob. tit. 1. c. 1.

Capitulate an. 779. c. 1. Lib. 1. leg. Longob. tit. 1. c. 1.

V. 296. Capitulate an. 779. c. 1.

causis obsevandum. De majoribus verò rebus, aut de statu ingenuitatis, secundum legem custodiantur.

De vindicta & iudicio latronum.

V. 197. CXXX. De vindicta & iudicio in latrones facto, testimonio Episcoporum, absque peccato Comitis esse dicunt, ita tamen ut absque invidia aut occasione mala nihil aliud ibi interponatur nisi vera iustitia ad perficiendum. Quòd ipse qui per odium vel malum ingenium, nisi præ iustitia faciendo, hominem punierit, honorem suam perdat, & legibus contra quem iniuste fecit, secundum poenam quam intulit emendet.

Vt regia sancita inviolatè custodiantur.

V. 195. CXXXI. Ea verò quæ bonæ memoriæ genitor noster in suis placitis & synodis constituit conservare volumus.

De rebus Ecclesiarum, de quibus census exeunt, decimæ & nonæ solvantur.

V. 198. CXXXII. De rebus verò Ecclesiarum, unde nunc censa exeunt, decimæ & nonæ cum ipso censo solvantur. Et unde antea non exierunt, similiter nonæ & decimæ dentur. De casatis verò sexaginta solidi quinque, de triginta solidi duo & dimidius, de quindecim transmissi quatuor. Et precariæ modò renoventur. Et ubi non sunt scripte, fiat descriptio inter conventores de verbo nostro. Et qui prædicta facere noluerint, & spontanea voluntate hæc tria perolvere & precarias accipere citissime distulerint, perdant beneficia quæ habebant, quæ tamen Ecclesia unde erant absque ullius contradictione vel impedimento in perpetuum sibi vindicet.

Vt de cerariis ita fiat sicut constitutum est.

V. 199. CXXXIII. De cerariis & tabulariis ac chartelariis ita fiat sicut tempore longo decretum est.

Ne aliquis pro gildoma sacramentum facere audeat.

V. 100. CXXXIV. De sacramentis pro gildoma invicem conjurantibus, ut nemo facere præsumat. Alio verò modo de illorum elemosynis, aut de incendiis, aut de naufragiis quamvis prohibentiam faciant, nemo in hoc jurare præsumat.

Vt ad palatium pergentes nemo adfallire audeat.

V. 101. CXXXV. De iterantibus qui ad palatium aut alibi pergunt, ut eos per collectam nemo sit ausus adfallire. Et nemo herbam alterius, defensionis tempore,

Tom. I.

præsumat tollere, nisi in hostem pergat, aut Missus noster sit.

De teloneis sicut à longo decretum est servetur.

CXXXVI. De teloneis, qualiter antea forbanniti fuerunt, observetur ut nemo tollat nisi quod ab antiquo tempore statutum erat.

De mancipiis non vendendis nisi in presentia rectorum.

CXXXVII. De mancipiis, ut non vendantur nisi aut in presentia Episcopi vel Comitis, aut in presentia Archidiaconi, aut Centenarij, aut Vicedomini, aut iudicis Comitis, aut ante bene nota testimonia. Et ut foris marcam nemo mancipia vendat. Et qui hoc fecerit, tantas vices bannum solvat quanta mancipia vendidit. Et si non habet pretium, in gadium pro servo semetipsum Comiti donet usque dum ipse bannum solvat.

De locis extra regnum non vendendis.

CXXXVIII. De brunis, ut nullus foras vestro regno vendere præsumat.

Capitulare an. 779. c. 10.
Lib. 3. leg. Longobard. tit. 17. c. 1.

De Comite iustitias non faciente.

CXXXIX. Si Comes in suo ministerio iustitias non fecerit, Missis nostris de suis exlenis serviat usque dum iustitiæ ibi factæ fuerint. Et si Vassus noster iustitias non fecerit, tunc & Comes & Missus noster ad ipsius casam sedeant, & de suo vivant usque iustitias faciat.

De eo qui pro faida pretium recipere noluerit.

CXL. Si quis pro faida pretium recipere non vult, tunc ad nos transmittatur, ut nos ipsum dirigamus ubi damnum nemini facere possit.

De eo qui pro faida pretium solvere noluerit.

CXLI. Simili modo qui pro faida pretium solvere non vult & iustitiam exinde facere, in talem locum illum mittere volumus ut pro eodem majus damnum non crescat.

Quid agendum sit de latronibus.

CLXII. De latronibus ita præcipimus observandum, ut pro prima culpa non moriatur, sed unum oculum perdat, de alia verò culpa, nasus ipsius latronis truncetur, de tertia culpa, si se non emendaverit, moriatur.

HHhh ij

Qualiter pro Rege & exercitu ejus hac instanti tribulatione à fidelibus in orationibus & elemosynis Deo supplicandum sit.

v. 107. CXLIII. Capitulare qualiter institutum est in hoc Episcoporum consensu. Id est. Ut unusquisque Episcopus tres Missas & tria psalteria, unum pro Domino Rege, & aliud pro exercitu Francorum, tertium pro presenti tribulatione. Presbyter unusquisque Missas tres. Monachi & monachæ & Canonici, unusquisque psalteria tria. Et biduanas omnes faciant tam Episcopi quamque monachi & monachæ & Canonici. Sed & eorum infra casatum homines, vel qui potentes sunt. Et unusquisque Episcopus, Abbas, & Abbatisa, qui hoc facere potest, libram donet de argento aut valente in elemosyna; mediocres verò mediam libram; minores verò solidos quinque. Episcopi, Abbates, & Abbatisse pauperes famelicos quatuor pro ista stricte nutrire debeant usque ad tempora messium. Et qui tantum non possunt, juxta quod possibilitas est, ut tres, vel duos, aut unum. Comites fortiores libram de argento aut valente donent in elemosyna, mediocres verò dimidiam libram, de casatis centum solidos quinque, de quinquaginta unciam unam. Et faciant biduanas, & eorum homines, atque eorum casatus, vel qui hoc facere possunt. Et qui redimere ipsam biduanam voluerit, fortiores Comites uncias tres, minores denarios triginta, minores solidum unum. Et de pauperibus famelicis sicut scriptum est ipsi faciant. Hæc omnia, si Domino placuerit, pro Domino Rege & exercitu Francorum & pro presente tribulatione Missa sancti Iohannis sint completa.

Ne Presbyter vel reliqui Clerici aut ullus fidelium præsumat decimas vendere, vel donare, aut pignorare, Ecclesiæque quoquo modo alienare.

CXLIV. Nullus Presbyter aut Diaconus, vel quilibet Clericus aut laicus, decimas vendere, aut dare, vel pignorare, aut indebitare præsumat antequam eas cum omni integritate fideliter collectas habeat, & infra septa Ecclesiæ, cui jure debentur, in suis utiliter graneis collectas habeat, & postea juxta præceptum proprii Episcopi secundum canonicas sanctiones atque decreta beati Gelasii Papæ eas dispenset. Si quis autem hæc parvipenderit vel infringere tentaverit, si quidem Clericus fuerit, gradus sui periculo subja-

cebit. Si verò monachus vel laicus fuerit, communione privetur. *Vide supra lib. 7. cap. 234.*

De providentia Episcopi circa Archidiaconos.

CXLV. Ut prævideant Episcopi ne cupiditas Archidiaconorum culpas nutriat sacerdotum; quia multis modis mentitur iniquitas sibi.

De non eiciendis de sepulchris ossibus mortuorum.

CXLVI. Ut nullus ossa mortuorum de sepulchris audacter eiciat.

De non jurando.

CXLVII. Ut unusquisque caveat jurare: quia perjuri regnum Dei non possidebunt, sicut nec adulteri.

De prædiis à Presbyteris emptis, Ecclesiis propriis confirmandis.

CXLVIII. Ut Presbyteri pauperes ordinati, prædia comparantes, Ecclesiis confirmet. *Vide supra lib. 5. cap. 52.*

Codex canon. Eccl. Afric. c. 32.

Hincmari capitula tit. 2. c. 18.

Regino lib. 1. c. 219.

Burchard. lib. 3. c. 118.

De satisfactione cotidianorum delictorum.

CXLIX. Ut sicut sine culpa nemo cotidie, ita sine cotidiana satisfactione nullus esse debet, etiam sacerdotum.

De communicantium suspensione.

CL. Ut doceantur communicantes duabus vel tribus se suspendere horis, propter admixtionem cibi. *Vide supra cap. 93.*

De conventu Presbyterorum ad civitatem causa discendi.

CLI. Ut Presbyteri singillatim sub dispositione Episcopi in civitates veniant sua ad tractanda ministeria.

De pauperum collectione à Presbyteris.

CLII. Ut Presbyteri cotidie duos vel tres pauperes colligant ad lavandos pedes.

De non vendendis Ecclesiarum decimis.

CLIII. Ut ulterius non præsumant Presbyteri decimas vendere, quæ in pauperum & Ecclesiarum usus dantur, sicut hæcenus, mirabile dictu, horreis veterate sunt, ad thesaurorum cumulum. in cuius rei testimonio multi pauperum de manibus sacerdotum requirendi moriuntur. Sed ubi Deo largiente abundaverint, ad sustentationem pauperum parentur famis tempore.

Capitulare
an. 744. c.
12.
Coecil. Pa.
rif. vi. lib.
1. c. 23.

v. 134.

v. 118.

v. 1.
v. 11. 113.
147.

De formatis faciendis. Et ut sine formatis nullus proficiatur Clericus. Ex Concilio Africano vel Milevitano capitulo xx. Vt sine formatis nemo ad comitatum proficiatur, vel qualiter fiant formati.

Concil. Milev. II. c. 10.

CLIV. Placuit ut quicumque Clericus propter necessitatem suam alicubi ad comitatum ire voluerit, formatam ab Episcopo suo accipiat. Quod si sine formatam voluerit pergere, a communione removeatur. Quod si alicubi ei repentina necessitas orta fuerit ad comitatum pergendi, alleget apud Episcopum loci ejus ipsam necessitatem, & de hoc scripta ejusdem Episcopi deferat. Formata autem quae a Primatibus vel a quibuscunque Episcopis Clericis propriis dantur, habeant diem Paschae. Quod si adhuc ejusdem anni Paschae dies incertus est, ille praecedens adjungatur, quomodo solet *Post consulatum* in publicis gestis adscribi.

De Clericis negligentibus. Ex Concilio Agathensi capitulo 11. De contumacibus Clericis & officium tardis.

VII. 137. 311.

CLV. Contumaces vero Clerici, prout dignitatis ordo permiserit, ab Episcopis corrigantur. Et si qui prioris gradus elati superbia communionem fortasse contempserint, aut Ecclesiam frequentare vel officium suum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur; ita ut cum eos poenitentia correxerit, rescripti in matricula, gradum suum dignitatemque recipiant.

De non pergendam Clericis sine permisso Episcopi ad iudices seculares. Ex Concilio Agathensi capitulo xxxi. Vt Clericus inconsulto Episcopo ad iudicem secularem non pergat.

VI. 117. & 169.

CLVI. Clericus nequaquam praesumat apud secularem iudicem, Episcopo non permittente, pulsari. Sed si pulsatus fuerit, non respondeat. Nec audeat criminale negotium in iudicio seculari proponere. Si quis vero secularium per calumniam Ecclesiam aut Clericum fatigare tentaverit, & victus fuerit, ab Ecclesiae liminibus & a catholica communione, nisi dignè poenituerit, coarceatur.

Ne Clericus vel monachus sine licentia Episcopi sui proficiatur. Ex Concilio Agathensi capitulo xxxviii. Vt sine epistola Episcopi sui non liceat Clerico vel monacho proficisci.

VII. 169.

CLVII. Clericis sine commendationis epistolis Episcopi sui licentia non pateat evagandi. In monachis quoque pra-

sentis sententiae forma servetur. Quod si verborum increpatione non emendaverit, etiam verberibus statuimus cum coarceari. *Ne Clericus sine permisso Episcopi sui proficiatur. Ex Concilio Agathensi capitulo lxi. De Clericis qui sine epistola Pontificis sui proficiantur.*

CLVIII. Presbyter aut Diaconus VI. 154. vel Clericus sine antistitis sui epistolis ambulans, communionem ei nullus impendat.

De his qui in propriis provinciis non communicant. Ex Concilio Africano capitulo xviii.

CLIX. Placuit ut quicumque non communicans in propria provincia, in aliis provinciis vel transmarinis partibus ad communicandum obrepserit, iacturam communionis vel clericatus excipiat.

Concil. Afric. c. 73.

De patratibus diversorum malorum.

CLX. Sunt sane diversorum malorum patratores, quos & lex divina improbat

Addit. I. c. 23.

& condemnat; pro quorum etiam diversis sceleribus & flagitiis populus fame & pestilentia flagellatur, & Ecclesiae status infirmatur, & regnum periclitatur. Et quamquam haec in sacris eloquiis satis sint execrata, nos necessarium praevidimus iterum nostra admonitione & exhortatione atque prohibitione praecaveri omnino oportere; sicut sunt diversarum pollutionum patratores, quas cum masculis & pecoribus nonnulli diversissimis modis admittunt; quae incomparabilem dulcedinem piissimi creatoris ad amaritudinem provocantes, tanto gravius delinquant quanto contra naturam peccant, pro quo etiam scelere igne caelesti conflagratae infernae hiati quinque absorpta sunt civitates, necnon & quadraginta & eo amplius milia stirpis Benjaminæ mucrone fraterno confossa sunt. Haec porro indicia & evidentes vindictae declarant quam detestabile & execrabile apud divinam maiestatem hoc vitium extet. Scimus enim quoniam talium criminum patratores lex Romana, quae est omnium humanarum mater legum, igne cremari iubet. Vobis ergo omnibus terribiliter denuntiamus, vestrisque cunctis ac vobis famulantibus atque subditis una vobiscum sub Dei districto iudicio atque fidelitate nostra precipimus ab his cavere, & haec facientibus nec verbis nec factis ullo modo consentire: quoniam qui talia agunt, Apostolo pollicente, regnum Dei non consequentur. Tempus namque est ut multitudini pe-

L. 6. Cod. Theod. de adulteris. Regio lib. 2. c. 141.

Gal. 1.

gentiam iteraverit, beneficium unde hæc nona & decima persolvi debuit amissurum fesciat. Ita enim continetur in Capitulare bonæ memoriæ genitoris nostri in libro 1. capitulo CLVII. ut nona & decima legibus reuadentur, & insuper bannus dominicus à negligente persolvatur.

Vt qui Ecclesiarum beneficia habent, nonam & decimam ex eis Ecclesie cuius res sunt donent. Et de nonis & decimis non redimendis, nisi Episcopo placuerit.

I. 157. CLXV. Qui tale beneficium habent, & ad medietatem laborant, ut de eorum portione proprio Presbytero decimas donent. Item in Capitulari nostro in libro 11. capitulo XXI. de eadem re. De nonis quidem & decimis, unde & genitor noster & nos frequenter & in diversis placitis admonitionem fecimus, & per Capitularia nostra qualiter hæc obseruentur ordinavimus, volumus atque iubemus ut de omni conlaborato & de vino & de feno pleniter & fideliter ab omnibus nona & decima persolvatur. De nutrimine verò quod in decima dandum est, sicut hæctenus consuetudo fuit, ab omnibus obseruetur. Si quis tamen Episcoporum fuerit qui argentum pro hoc accipere velit, in sua maneat potestate, iuxta quod ei & illi qui hoc persolvere debet Convenerit.

De his qui decimam Ecclesie injussè, non secundam dispositionem Episcopi, cui debetur auferunt, & alibi aut propter amicitiam aut propter munera dare præsumunt.

V. 176. CLXVI. Quicumque decimam abstrahit de Ecclesia ad quam per justitiam dari debet, & eam præsumptiosè vel propter munera aut amicitiam aut aliam quamlibet occasionem ad alteram Ecclesiam dederit, à Comite vel à Misso nostro distringatur ut eisdem decimæ quantitatem cum sua lege restituat.

De his qui decimas, nisi à se quoquo modo redimantur, dare negligunt, ut firmiter distringantur, qualiter vel invitè hoc emendent.

V. 101. CLXVII. Decimas quæ populus dare non vult nisi quo vult modo ab eo redimantur, ab Episcopis prohibendum est ne fiat. Et si quis contemptor inventus fuerit, ut nec Episcopum nec Comitem audire velit, si noster homo fuerit, ad nostram præsentiam venire compellatur. Ceteri verò distringantur, ut invitè Ecclesie restituant qui voluntariè dare neglexerunt.

De his qui restauraciones Ecclesiarum carumque domorum facere vel decimas & nonas dare negligunt, si se non correxerint, ut beneficia perdant.

CLXVIII. Quicumque de rebus Ecclesiarum, quas in beneficium habent, restauraciones earum facere neglexerint, juxta Capitularem anteriorem, in quo de operibus ac nonis & decimis constitutum est, sic de illis adimpleatur, id est, in libro quarto capitulo XXXVIII. De opere verò vel restauracione Ecclesiarum Comes & Episcopus sive Abba unà cum Misso nostro, quem ipsi sibi ad hoc elegerint, considerationem faciunt, ut unusquisque eorum tantum inde accipiat ad operandum & restaurandum quantum ipse de rebus Ecclesiarum habere cognoscitur. Similiter & Vassi nostri aut in comune tantum operis accipiant quantum rerum ecclesiasticarum habent, aut unusquisque per se juxta quantitatem quam ipse tenet. Aut si inter eos convenierit ut pro opere faciundo argentum donent, juxta estimationem operis in argento persolvant, cum quo pretio rector Ecclesie ad prædictam restauracionem operarios conducere & materiam emere possit. Et qui nonas & decimas dare neglexerit, primitiam quidem illas cum lege sua restituat, insuper & bannum nostrum solvat, ut ita castigatus carveat ne, supinus iterando, beneficium amittat.

Vt hi qui terras dominicas propterea excolere nolunt ut nonas & decimas inde solvant, pleniter constringantur ut hæc de tribus annis legibus persolvant.

CLXIX. De illis qui agros dominicos propterea negligunt excolere ut nonas & decimas exinde non persolvant, & alienas terras ad excolendum propter hoc accipiunt, volumus ut de tribus annis ipsam nonam & decimam cum sua lege persolvant. Et si quis contemptor aut Comitum aut Missorum nostrorum propter hoc extiterit, per fidejussores ad palatium venire compellatur. *Vide supra cap. 103.*

De teloneis, ubi non exigantur.

CLXX. Statutum est ut ubi tempore IV. 31. avi nostri Domni Pippini consuetudo fuit teloneum dare, ibi & in futurum detur. Nam ubi noviter inceptum est, ulterius non agatur. Et ubi necesse non est fluvium aliquem ponte transmeare, vel ubi navis per mediam aquam & sub ponte je-

V. 177.
Capitulate
an. 819.
tit. 1. c. 9.
Lib. 3. leg.
Loogob. tit.
3. c. 3.

rit, & ad ripam non adpropinquaverit, nec ibi aliquid emptum vel venundatum fuerit, ulterius teloneum non detur. Et nemo cogat alium ad pontem ire ubi juxta pontem aquam transire potest. Et qui ulterius in talibus locis, vel de his qui ad palatium seu in hostem pergunt, teloneum exactaverit, cum sua lege ipsum teloneum reddat, & bannum nostrum, id est, sexaginta solidos, componat.

De rebus Ecclesie que absque ulla repetitione ab eadem Ecclesia per triginta annos possessae sunt, ut nulla testimonia super hanc deinceps possessionem recipiantur.

CLXXI. Ut de rebus Ecclesiarum, quae ab eis per triginta annorum spatia sine ulla interpellatione possessae sunt, testimonia non recipiantur, sed eo modo continentur sicut res ad fiscum nostrum pertinentes contineri solent.

Capitular.
an. 819. tit.
1. c. 1.
Regino lib.
1. c. 19.
Barthand.
lib. 1. c. 170.

